

Η
ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ (Α.Ε.Π.Π.)
2ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στις 17 Ιανουαρίου 2022 με την εξής σύνθεση: Αικατερίνη Ζερβού-Πρόεδρος, Χρυσάνθη Ζαράρη-Εισηγήτρια και Βικτωρία Πισμίρη, Μέλη.

Για να εξετάσει την από 16.08.2022 με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΑΕΠΠ 1641/17-08-2021 Προδικαστική Προσφυγή του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» (διακριτικός τίτλος: «...»), (εφεξής «προσφεύγων»), που εδρεύει στ.. ... αριθ. ..., στ.. ..., όπως εκπροσωπείται νόμιμα, σε συμμόρφωση με την με αρ. ΠΔΝ 555/29-11-2021 Προσωρινή Διαταγή του Διοικητικού Εφετείου Κομοτηνής.

Κατά του ... (εφεξής αναθέτουσα αρχή), όπως νόμιμα εκπροσωπείται και

Του οικονομικού φορέα με την επωνυμία ..., που εδρεύει στη ..., οδός ..., (εφεξής α παρεμβαίνων) νομίμως εκπροσωπούμενου και

Του οικονομικού φορέα με την επωνυμία ... που εδρεύει στ.. ..., επί της οδού ... αρ,... (εφεξής β παρεμβαίνων) νομίμως εκπροσωπούμενου, και

Του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» και το διακριτικό τίτλο «...» που εδρεύει στ.. ..., επί της οδού ... αρ.... (εφεξής γ παρεμβαίνων) νομίμως εκπροσωπούμενου

Με την υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή ο προσφεύγων αιτείται να ακυρωθεί η υπ' αριθ. πρωτ. ... διακήρυξη ανοικτού ηλεκτρονικού διαγωνισμού του ... για την ανάδειξη αναδόχου παροχής υπηρεσιών καθαριότητας, εντομοκτονίας, μυοκτονίας και οφιοαπώθησης στους χώρους του ..., του Κέντρου Κοινωνικής Ψυχικής Υγείας αρμοδιότητας ..., του ... αρμοδιότητας ... και του ..., για χρονικό διάστημα ενός (1) έτους, εκτιμώμενης αξίας

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

970.000,00 € χωρίς Φ.Π.Α., καθώς και τα υπ' αριθ. πρωτ. 18043/13-8-2021 και 18044/13-8-2021 έγγραφα παροχής διευκρινίσεων επί της διακήρυξης, κατά το μέρος που πλήττεται με την παρούσα, προκειμένου να ανακληθούν ή, άλλως, να τροποποιηθούν από την αναθέτουσα Αρχή, οι προσβαλλόμενοι όροι (και παραλείψεις) του κανονιστικού κειμένου του διαγωνισμού.

Οι παρεμβαίνοντες, στο σύνολο τους, αιτούνται τη διατήρηση ισχύος της προσβαλλόμενης απόφασης.

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια Χρυσάνθη Ζαράρη
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή για την άσκηση της κρινόμενης προσφυγής έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο σύμφωνα με τα άρθρα 363 του Ν. 4412/2016 και 5 του Π.Δ. 39/2017, ποσού 4.850,00 ευρώ (βλ. ηλεκτρονικό παράβολο με κωδικό .... και εκτύπωση από τη σελίδα της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομικών περί αυτόματης δέσμευσης του).

2. Επειδή η διακήρυξη απεστάλη για δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ στις 23-7-2021, όπου έλαβε αριθμό ... και το πλήρες κείμενο αυτής καταχωρήθηκε στο Κεντρικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων (Κ.Η.Μ.ΔΗ.Σ) με ΑΔΑΜ: ... και στο ΕΣΗΔΗΣ όπου έλαβε αρ. Συστήματος ... Ως δε καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών ορίστηκε εν τέλει η 15.02.2022.

3. Επειδή ο προσφεύγων κατέθεσε στις 16-08-2021 στον διαδικτυακό τόπο διαγωνισμού την υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή, ήτοι εμπροθέσμως δοθέντος ότι η προσβαλλόμενη αναρτήθηκε στο ΚΗΜΔΗΣ στις 23.07.2021, νομίμως υπογεγραμμένη, έχοντας κάνει χρήση του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος Ι του π.δ/τος 39/2017 την οποία κοινοποίησε αυθημερόν στην ΑΕΠΠ με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

4. Επειδή η προσβαλλόμενη διακήρυξη της αναθέτουσας αρχής (Ν.Π.Δ.Δ.) η οποία ανήκει στη Γενική Κυβέρνηση, ως εκ του αντικειμένου της, της προϋπολογισθείσας δαπάνης αλλά και του χρόνου εκκίνησης της

διαδικασίας ανάθεσης, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Βιβλίου IV του Ν. 4412/2016.

5. Επειδή η αναθέτουσα αρχή, προέβη στις 17.08.2021 σε κοινοποίηση της υπό εξέταση προδικαστικής προσφυγής στην «επικοινωνία» του ηλεκτρονικού τόπου του διαγωνισμού σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 365 του ν. 4412/2016 και της παρ. 2 του άρθρου 9 του π.δ 39/2017 προκειμένου να λάβει γνώση κάθε ενδιαφερόμενος τρίτος, ο οποίος μπορεί να θίγεται από την αποδοχή της προσφυγής.

7. Επειδή ο προσφεύγων θεμελιώνει, κατ' αρχήν, έννομο συμφέρον για την άσκηση της υπό εξέταση προδικαστικής προσφυγής καθώς αφενός δραστηριοποιείται στη σχετική με τον διαγωνισμό αγορά (βλ. σελ. 4 της προσφυγής όπου εκθέτει αναλυτικά την δραστηριότητα του όπου μεγάλο ποσοστό της αφορά την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας σε δημόσια Νοσοκομεία και Προνοιακά Ιδρύματα) και αφετέρου διότι η διατήρηση της ισχύος των προσβαλλόμενων με την παρούσα όρων, κατά τους ισχυρισμούς του, *«παρεμποδίζουν και αποκλείουν τη συμμετοχή της Εταιρίας μας στο διαγωνισμό, ενώ παράλληλα (η αναθέτουσα αρχή) δεν έχει εξειδικεύσει ουσιώδη στοιχεία που σχετίζονται με τον τρόπο παροχής των ζητούμενων υπηρεσιών, με συνέπεια να εμποδίζεται η κατάρτιση (και μάλιστα συγκρίσιμων μεταξύ τους) προσφορών, συνακόλουθα δε, να μην υπάρχουν περιθώρια για την επί ίσοις όροις και υπό συνθήκες διαφάνειας ανάπτυξη πραγματικού, ελεύθερου και υγιούς ανταγωνισμού....ενώ «πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις για την παροχή των υπό ανάθεση υπηρεσιών, τόσο από πλευράς της μη συνδρομής λόγων αποκλεισμού, όσο και από πλευράς επαγγελματικής, τεχνικής και οικονομικής ικανότητας, και επομένως βλάπτεται από τη διενεργούμενη διαδικασία».*

8. Επειδή ο α και β παρεμβαίνων άσκησαν τις από 26.08.2021 παρεμβάσεις τους, ο δε γ παρεμβαίνων την από 27.08.2021 παρέμβαση του νομίμως και εμπροθέσμως, δραστηριοποιούνται στην οικεία αγορά και αιτούνται τη διατήρηση ισχύος της προσβαλλόμενης διακήρυξης.

9. Επειδή η αναθέτουσα αρχή απέστειλε εμπροθέσμως σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 365 του ν. 4412/2016 στις 31.08.2021 τις

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

απόψεις της επί της υπό εξέταση προδικαστικής προσφυγής τις οποίες κοινοποίησε και στους ενδιαφερομένους.

10. Επειδή σε συνέχεια των ανωτέρω, νομίμως και παραδεκτώς φέρεται προς εξέταση ενώπιον του 2^{ου} Κλιμακίου της ΑΕΠΠ η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή και οι ως άνω παρεμβάσεις κατόπιν της με αρ. 3270.2021 Πράξης Προέδρου 2^{ου} Κλιμακίου, κατόπιν της με αρ. ΠΔΝ 555/29-11-2021 Προσωρινής Διαταγής του Διοικητικού Εφετείου Κομοτηνής.

11. Επειδή ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι στο άρθρο 2.2.5 «Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια» στο οποίο ορίζονται μεταξύ άλλων ότι οι προσφέροντες «απαιτείται α)...β) να μην εμφανίζουν ζημίες κατά τα τρία τελευταία έτη ήτοι θα πρέπει τα αποτελέσματα χρήσης μετά από φόρους να είναι θετικά. Επομένως θα πρέπει να καλύπτουν τις χρηματοοικονομικές αναλογίες (δείκτες) ως εξής : • Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 1,00 • Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15 • Ενεργητικό / Σύνολο Υποχρεώσεων > 1,00» και ιδία η χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτη) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15», τέθηκε μη νομίμως, καθόσον δεν μπορεί εξ αντικειμένου να προκύψει κατά τρόπο ασφαλή η οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια του οικονομικού φορέα, αλλά ούτε και αποτελεί η απαίτηση αυτή αντικειμενική ένδειξη σχετικά με την πλήρωση του εν λόγω κριτηρίου ως προς την ύπαρξη οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας για την καλή εκτέλεση της σύμβασης, καθώς βρίσκεται έξω από τα εύλογα όρια που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού. Ισχυρίζεται δε ότι η πρόβλεψη αυτή, κινείται πέραν του σκοπού για τον οποίο έχει θεσπιστεί, αφού, κατά τα ανωτέρω, επιφυλάσσει δυσμενέστερη μεταχείριση για επιχειρήσεις εύρωστες και οικονομικά υγιείς, οι οποίες δεν μπορεί να υποστηριχθεί βάσιμα ότι μειονεκτούν έναντι αυτών που εμφανίζονται να πληρούν το ως άνω κριτήριο επιλογής ενώ «αφορά εντελώς τυχαίο και συμπτωματικό γεγονός, δηλαδή πόσα θα είναι τα χρηματικά διαθέσιμα της επιχείρησης κατά το κλείσιμο της χρήσης, σε συνδυασμό και με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι, όσον αφορά ιδίως τους οικονομικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων, τα χρηματικά τους διαθέσιμα (όπως αυτά εμφανίζονται στη λήξη της χρήσης), συναρτώνται με τη

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

ροή των πληρωμών από τους δημόσιους φορείς (αναθέτουσες Αρχές), οι οποίες συχνά γίνονται με σημαντική καθυστέρηση, ή/ και χωρίς την τήρηση συγκεκριμένου προγραμματισμού πληρωμών. Αυτό σημαίνει ότι μια εταιρία μπορεί να έχει εκδώσει και υποβάλει τιμολόγια παροχής υπηρεσιών για ορισμένη σύμβαση (μετά από παραλαβή και πιστοποίηση καλής εκτέλεσης των εργασιών), τα οποία δεν έχουν ακόμη εξοφληθεί, πλην όμως αναμένεται με βεβαιότητα η πληρωμή τους. Παρά ταύτα, το στοιχείο αυτό δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη κατά τη συσχέτιση με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης κατά το χρόνο κλεισίματος των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων, παρότι η πληρωμή μπορεί να πραγματοποιηθεί ακόμη και μετά από χρονικό διάστημα λίγων ημερών.... Τέλος, πρέπει επίσης να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι, κατά τα κοινώς γνωστά, περί το τέλος κάθε οικονομικής χρήσης έχουν ήδη απομειωθεί σημαντικά τα χρηματικά διαθέσιμα των Νο σοκομείων (τα οποία συχνά καταφεύγουν σε τροποποιήσεις των προϋπολογισμών τους και μεταφορές πιστώσεων μεταξύ κωδικών), με συνέπεια να παρατηρείται και για το λόγο αυτό αντίστοιχη υστέρηση στα έσοδα των αναδόχων παροχής υπηρεσιών, οι οποίοι παρά ταύτα οφείλουν να ανταποκρίνονται ανελλιπώς σε βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις όπως η καταβολή μισθών και ασφαλιστικών εισφορών, η πληρωμή φόρων ή/ και άλλων υποχρεώσεων προς το Δημόσιο κ.λπ. γεγονός που επηρεάζει επίσης πρόσκαιρα τα χρηματικά τους διαθέσιμα γ. Ανεξάρτητα όμως από τα παραπάνω, σύμφωνα στην παράγραφο 2.2.5 (Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια) της διακήρυξης ορίζονται επιπροσθέτως τα εξής: «Όσον αφορά στην οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια για την παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται: (α) να διαθέτουν "ειδικό" ετήσιο κύκλο εργασιών (Ο "ειδικός" κύκλος εργασιών αναφέρεται στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση) για τις τρεις (3) τελευταίες οικονομικές χρήσεις προ της διενέργειας του διαγωνισμού, τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. Σε περίπτωση κατά την οποία δεν έχει δημοσιευθεί ο ισολογισμός του προηγούμενου έτους, τότε προσκομίζεται ο ισολογισμός των τριών (3) προηγούμενων ετών... (β) ... (γ) να διαθέτουν ασφαλιστική κάλυψη έναντι επαγγελματικών κινδύνων το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. (δ) να διαθέτουν πιστοληπτική ικανότητα προκύπτουσα από σχετική βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης χωρίς το Φ.Π.Α. ...». Συνεπώς, σύμφωνα με τους πιο πάνω όρους, πέραν του ότι ο υποψήφιος ανάδοχος οφείλει να εμφανίζει θετικά αποτελέσματα κατά τις τρεις τελευταίες χρήσεις, αξιολογούνται επι προσθέτως α) το ύψος του "ειδικού" ετήσιου κύκλου εργασιών, β) η ύπαρξη επαρκούς ασφαλιστικής κάλυψης, ώστε να μην κινδυνεύει η οικονομική σταθερότητα της επιχείρησης σε περίπτωση επέλευσης επαγγελματικού κινδύνου, αλλά και γ) η πιστοληπτική της ικανότητα, όπως αυτή προκύπτει από βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, με βάση τα όρια που έχουν τεθεί στη διακήρυξη για όλα τα πιο πάνω κριτήρια, και επομένως μπορεί να υπάρχει, , ασφαλής εκτίμηση για την οικονομική και χρηματοοικονομική ικανότητα του αναδόχου. δ. Υπό τα δεδομένα αυτά, από την απαίτηση της διακήρυξης, σύμφωνα με την οποία, οι οικονομικοί φορείς δεν θα πρέπει απλώς να μην εμφανίζουν ζημίες κατά τα τρία τελευταία έτη αλλά θα πρέπει να καλύπτουν και τη χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτη) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15», ο οποίος όμως αφορά εντελώς συμπτωματικό γεγονός, δηλαδή το πόσα θα είναι τα χρηματικά διαθέσιμα της επιχείρησης κατά το κλείσιμο της χρήσης, σε συνδυασμό και με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, δεν μπορεί εξ αντικειμένου να προκύψει κατά τρόπο ασφαλή η οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια του οικονομικού φορέα, αλλά ούτε και αποτελεί η απαίτηση αυτή αντικειμενική ένδειξη σχετικά με την πλήρωση του εν λόγω κριτηρίου ως προς την ύπαρξη οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας για την καλή εκτέλεση της σύμβασης, καθώς βρίσκεται έξω από τα εύλογα όρια που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού» Παραθέτει δε και επισυνάπτει σχετικά στοιχεία (ετήσιες οικονομικές καταστάσεις και ασφαλιστήριο) όσον αφορά τα εγκεκριμένα όρια πιστοληπτικής ικανότητας, η σχετική βεβαίωση εκδίδεται ενόψει της κατά περίπτωση συμμετοχής του σε διαγωνιστική διαδικασία.. Εν κατακλείδι ισχυρίζεται ότι πρέπει να ακυρωθεί ο προσβαλλόμενος όρος της διακήρυξης, με τον οποίο ζητείται η χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτης) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15», καθώς υπερβαίνει το

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

σκοπό για τον οποίο έχει θεσπιστεί, θέτει δυσανάλογα αυστηρό περιορισμό για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό, αν ληφθούν υπόψη και τα λοιπά στοιχεία οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας που ζητούνται με τη διακήρυξη, και εμποδίζει ουσιαστικά την ανάπτυξη του ανταγωνισμού.

Περαιτέρω, **με το 2^ο λόγο** της προσφυγής ισχυρίζεται ότι δεν παρέχεται με τη διακήρυξη αλλά και τις εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής παρεχόμενες διευκρινήσεις, έστω και συνοπτικά, καμία απολύτως πληροφορία για ουσιαστικά στοιχεία όπως η κατανομή του προσωπικού καθαριότητας (5ωρης και 6ωρης απασχόλησης) κατά τις Κυριακές και αργίες και το αντίστοιχο πρόγραμμα απασχόλησής του, μολονότι τα στοιχεία αυτά είναι απολύτως αναγκαία, όχι μόνον για τον προσδιορισμό των τεχνικής φύσεως υποχρεώσεων του αναδόχου, αλλά και για την εκτίμηση του ελαχίστου νομίμου εργοδοτικού κόστους εκτέλεσης της σύμβασης, δοθέντος ότι αυτό διαφοροποιείται ουσιαστικά, ανάλογα και με τον αριθμό (κατανομή) των εργαζομένων που πρόκειται να απασχοληθούν με ωράριο 5ωρης και 6ωρης απασχόλησης. Ούτως κατά τους ισχυρισμούς του, δεν διασφαλίζεται η επί ίσοις όροις σύγκριση και αξιολόγηση των προσφορών, τόσο ως προς το τεχνικό όσο και (ιδίως) ως προς το οικονομικό τους σκέλος, σύμφωνα με προκαθορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, και όχι με βάση άδηλες και τυχαίες παραδοχές, οι οποίες συναρτώνται με όλως υποκειμενικές εκτιμήσεις των διαγωνιζομένων σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης της σύμβασης. Παραθέτει δε και το εξής παράδειγμα, ότι είναι πολύ υψηλότερο το κόστος αν κατά το πρωινό ωράριο ημέρας Κυριακής ή αργίας εργάζονται 15 άτομα 6ωρης απασχόλησης και 4 άτομα 5ωρης απασχόλησης, σε σχέση με το εάν εργάζονται, αντιστρόφως 4 άτομα 6ωρης απασχόλησης και 15 άτομα 5ωρης απασχόλησης.

12. Επειδή στο σύνολο τους οι παρεμβαίνοντες με πανομοιότυπους ισχυρισμούς ισχυρίζονται ως προς τον 1^ο λόγο της προσφυγής ότι η αναθέτουσα αρχή, εν όψει της αρχής της αναλογικότητας, όφειλε να ορίσει με τη Διακήρυξη του διαγωνισμού κριτήρια οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, που να είναι ανάλογα της μεγάλης έκτασης και των υψηλών απαιτήσεων του συγκεκριμένου έργου, και υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να αξιολογηθεί η νομιμότητα των κριτηρίων που περιλαμβάνει η συγκεκριμένη

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

Διακήρυξη. Έτσι, κατά τους ισχυρισμούς τους η αναθέτουσα αρχή όφειλε να ορίσει κριτήρια οικονομικής επάρκειας, από τα οποία να διασφαλίζεται ότι ο οικονομικός φορέας που θα ανακηρυχθεί ανάδοχος, θα είναι «κατάλληλος» για την εκτέλεση της σύμβασης, δηλαδή θα διαθέτει την αναγκαία οικονομική και χρηματοδοτική ικανότητα για να εκτελέσει τη σύμβαση, μαζί με τις άλλες οικονομικές υποχρεώσεις και δεσμεύσεις του κατά την ίδια χρονική περίοδο, χωρίς να τεθεί σε κίνδυνο η εκτέλεση της σύμβασης. Όσον αφορά το μοναδικό κριτήριο οικονομικής επάρκειας που προσβάλλει ο προσφεύγων, δηλαδή να καλύπτεται κατά τα τελευταία τρία έτη, η χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτης) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15», ισχυρίζονται ότι ο συγκεκριμένος δείκτης αποδεικνύει τη ρευστότητα της επιχείρησης, όπου η ρευστότητα δείχνει κατά πόσο η επιχείρηση είναι σε θέση να κάνει έγκαιρη μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων σε μετρητά δηλαδή οι δείκτες ρευστότητας δείχνουν πόσο γρήγορα μια επιχείρηση είναι σε θέση να αξιοποιήσει την περιουσία της, προκειμένου να εξοφλήσει το βραχυπρόθεσμο χρέος, καθότι είναι πιθανό μια επιχείρηση να εμφανίζει καταρχήν μεγάλη περιουσία ή έσοδα, αλλά για διάφορους λόγους να μην είναι σε θέση να ρευστοποιήσει αυτά άμεσα, οπότε αδυνατεί να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της προς τρίτους αλλά και ότι ο δείκτης Διαθέσιμα Μ.Ο./ βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις Μ.Ο. μιας επιχείρησης, χρησιμοποιείται ευρέως στη λογιστική και είναι το πλέον πρόσφορο στοιχείο για την εξεύρεση της ρευστότητάς της επιχείρησης, διότι προκύπτει από αυτόν αν τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία που διαθέτει η επιχείρηση είναι επαρκή, ώστε να μπορεί να καλύψει χωρίς κίνδυνο τις βραχυπρόθεσμες, δηλαδή τις άμεσες, υποχρεώσεις της προς τρίτους. Επισημαίνεται, επίσης, ότι ο προσφεύγων δεν προσβάλλει το ύψος του συγκεκριμένου δείκτη αλλά την ίδια την ένταξή του στα κριτήρια χρηματοοικονομικής επάρκειας. Σε κάθε περίπτωση, η αναθέτουσα αρχή όρισε τον συγκεκριμένο δείκτη σε χαμηλό ποσό, δηλαδή όρισε να είναι ο δείκτης «Διαθέσιμα / βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις» μεγαλύτερος μόλις του 0,15, το οποίο σημαίνει ότι τα διαθέσιμα αρκεί να είναι ελάχιστα περισσότερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Εν όψει λοιπόν και του μικρού συντελεστή που επέλεξε η αναθέτουσα, το συγκεκριμένο κριτήριο σε καμία περίπτωση δεν είναι

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

απρόσφορο ή μη αναγκαίο για την απόδειξη της χρηματοοικονομικής επάρκειας των διαγωνιζομένων.

Όσον αφορά στο 2^ο λόγο, τόσο ο α όσο και ο β παρεμβαίνων ισχυρίζονται ότι, στη Διακήρυξη προβλέπεται ότι το σύνολο των εργαζομένων είναι 78, εκ των οποίων 61 6ωρης απασχόλησης και 17 5ωρης απασχόλησης. Από τη συγκεκριμένη πρόβλεψη, σε συνδυασμό με τους πίνακες της σελ. 102, δίνεται η δυνατότητα στους διαγωνιζομένους να διαμορφώσουν τις οικονομικές προσφορές τους, λαμβάνοντας υπόψη και την περιγραφή του έργουσε κάθε περίπτωση αναμένονται τυχόν διευκρινήσεις της αναθέτουσας αρχής ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα καθόσον πράγματι η Διακήρυξη δεν προβαίνει σε ειδικότερη κατανομή των εργαζομένων (5ωρων και 6ωρων) σε βάρδιες, ως αληθώς ισχυρίζεται η προσφεύγουσα. Ο γ παρεμβαίνων ισχυρίζεται ότι σε αντίθεση με τα όσα ισχυρίζεται ο προσφεύγων τόσο στην διακήρυξη στο Παράρτημα Ι της Διακήρυξης, στο άρθρο 18ο Κατανομή υπαλλήλων καθαριότητας (σελ.102 της Διακήρυξης) όσο και στην παροχή διευκρινίσεων, είναι απολύτως σαφές πως γίνεται η κατανομή των 19 εργαζομένων 5ωρης και 6ωρης απασχόλησης κατά το πρωινό ωράριο των Κυριακών και αργιών καθώς, προβλέπεται ότι θα γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες του Νοσοκομείου, τη βαρύτητα του Τμήματος –Κλινικής σε συνεννόηση της Προϊσταμένης Κλινικής-Τμήματος με την Επιτροπή Ελέγχου του Έργου, του/της Προϊσταμένου/ης της Επιστασίας του Νοσοκομείου και του Επόπτη του αναδόχου του έργου.

13.Επειδή στις απόψεις της η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται ότι «...οι χρηματοοικονομικοί δείκτες χρησιμοποιούνται ευρύτατα και διαχρονικά από τους επενδυτές, τους πιστωτές και τα διευθυντικά στελέχη για την εκτίμηση της χρηματοοικονομικής λειτουργίας των επιχειρήσεων. Η ανάλυσή τους αποδίδει σημαντικότερες πληροφορίες από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις από ότι μια απλή ανασκόπηση των απόλυτων μεγεθών που καταγράφονται στους λογαριασμούς. Οι αριθμοδείκτες ρευστότητας αναφέρονται στο μέγεθος και στις σχέσεις των βραχυχρόνιων υποχρεώσεων και κυκλοφοριακών στοιχείων μιας επιχείρησης. Βασικός σκοπός των δεικτών ρευστότητας, είναι η μέτρηση της ικανότητας που έχει μια επιχείρηση να ανταποκρίνεται στις τρέχουσες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η χρηματοοικονομική θέση θεωρείται

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

ισχυρή όταν η επιχείρηση: α) έχει την ικανότητα να εξοφλεί τους βραχυπρόθεσμους πιστωτές της και να καταβάλλει τους τρέχοντες τόκους και μερίσματα και β) διατηρεί συνθήκες χρηματοοικονομικής διαχείρισης, οι οποίες εξασφαλίζουν την ευνοϊκή πιστοληπτική της κατάσταση. Όσον αφορά επομένως την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν απαιτήσεις που να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς διαθέτουν την αναγκαία οικονομική και χρηματοδοτική ικανότητα για την εκτέλεση της σύμβασης. Για το σκοπό αυτόν, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν ειδικότερα από τους οικονομικούς φορείς, να έχουν έναν ορισμένο ελάχιστο ετήσιο κύκλο εργασιών, συμπεριλαμβανομένου ορισμένου ελάχιστου κύκλου εργασιών στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση. Επίσης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς, παρουσιάζοντας την αναλογία, ιδίως, στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Μπορούν επίσης να απαιτούν κατάλληλο επίπεδο ασφαλιστικής κάλυψης έναντι επαγγελματικών κινδύνων. Επομένως νομίμως δύναται να εισαχθεί απαίτηση για κάθε είδους δείκτη και αναλογία στοιχείων ενεργητικού/παθητικού και δη, χωρίς περιορισμό είδους στοιχείων εκ των οποίων θα εξαχθεί η αναλογία, η οποία αναλογία, άλλωστε, αναφέρεται ανωτέρω ενδεικτικά («ιδίως») και όχι ως αποκλειστική περίπτωση στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων που δύνανται να τεθούν ως απαιτήσεις τέτοιου κριτηρίου επιλογής. Οι οικονομικοί δείκτες που ζητήθηκαν από την αναθέτουσα αρχή είναι: α) ο δείκτης γενικής ρευστότητας να είναι $> 1,00$. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται εάν διαιρέσουμε το μέσο όρο του κυκλοφορούντος ενεργητικού (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί λογαριασμοί ενεργητικού), με τον μέσο όρο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι μεταβατικοί παθητικού). Χρησιμοποιείται ως ένα γενικό μέτρο της ικανότητας της επιχείρησης να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Στο κυκλοφορούν ενεργητικό περιλαμβάνονται τα διαθέσιμα, οι απαιτήσεις και τα αποθέματα ενώ δεν συνυπολογίζονται οι προκαταβολές προμηθευτές προμηθευτών και γενικά οι προκαταβολές. Στο παρονομαστή του κλάσματος και τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις υπολογίζονται οι πιστώσεις προμηθευτών, τα μερίσματα πληρωτέα, οι φόροι πληρωτέοι και τα

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

βραχυπρόθεσμα δάνεια σε τράπεζες, ενώ δεν συνυπολογίζονται οι προκαταβολές από πελάτες και γενικά οι προκαταβολές. Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης, τόσο καλύτερη είναι η θέση της επιχείρησης από πλευράς ρευστότητας. Εμπειρικά, όταν ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας έχει τιμή πάνω από 2 θεωρείται ικανοποιητικός. Με αυτή την τιμή η επιχείρηση έχει την δυνατότητα να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, αλλά και να ανταποκριθεί σε πιθανές έκτακτες δυσκολίες. Υπάρχουν ωστόσο και εξαιρέσεις στον κανόνα ανάλογα με τον κλάδο που εντάσσεται η επιχείρηση. Σε γενικές γραμμές, μία τιμή τουλάχιστον ίση με 1 μας δείχνει ότι η επιχείρηση μπορεί να ανταποκριθεί άμεσα στις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Σε περίπτωση χαμηλότερης τιμής του δείκτη από την μονάδα, προκύπτουν συμπεράσματα ότι η επιχείρηση αντιμετωπίζει προβλήματα στην κάλυψη των υποχρεώσεων της. Θα μπορούσε να είχε ζητηθεί και ο δείκτης ειδικής ρευστότητας ο οποίος είναι ένα πιο αυστηρό μέτρο μέτρησης της επιχείρησης όπου στον υπολογισμό του δεν συμπεριλαμβάνονται τα αποθέματα και οι προπληρωμένες δαπάνες, στοιχεία του κυκλοφορούν ενεργητικού τα οποία δεν είναι άμεσα ρευστοποιήσιμα. Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας μετράει πόσες φορές μπορούν τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της επιχείρησης να καλύψουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Μία υψηλή τιμή δείκτη γενικής ρευστότητας δεν προσδίδει ρευστότητα στην επιχείρηση όταν αυτή εμφανίζεται λόγω μεγάλων αποθεμάτων. Σε αυτή την περίπτωση χρησιμοποιείται ο δείκτης ειδικής ρευστότητας, ο οποίος αποτελεί ασφαλέστερη επιλογή στον προσδιορισμό της ικανότητας της επιχείρησης να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Όταν τιμή του αριθμοδείκτη ειδικής ρευστότητας είναι γύρω στην μονάδα θεωρείται ικανοποιητική, εφόσον δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτόν επισφαλείς ή ανεπίδεκτες εισπράξεως απαιτήσεις και επιπλέον η περίοδος είσπραξης των απαιτήσεων της επιχείρησης με την περίοδο εξόφλησης των υποχρεώσεων της είναι ίσες. Σε αντίθετη περίπτωση, ένας αριθμοδείκτης μικρότερος της μονάδας παρέχει ένδειξη ότι τα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία της επιχείρησης δεν είναι ικανοποιητικά ώστε να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της. β) Ο επίμαχος δείκτης υπολογίζεται αν διαιρέσουμε το μέσο όρο των διαθεσίμων, με τον μέσο όρο των βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων (συμπεριλαμβάνονται οι

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

μεταβατικοί παθητικού). Ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας μας δείχνει τη σχέση μετρητών και τρεχόντων αναγκών της επιχείρησης. Δηλαδή είναι ένας δείκτης που εκφράζει την ικανότητα της επιχείρησης να ανταπεξέλθει στις λειτουργικές της υποχρεώσεις με τα μετρητά που διαθέτει. Συνεπώς ο δείκτης αυτός εκφράζει τις φορές που τα ταμειακά διαθέσιμα επαρκούν να καλύψουν τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας χρησιμοποιεί αποκλειστικά και τα γρήγορα ρευστοποιήσιμα στοιχεία για να προσδιορίσει τον βαθμό με τον οποίο αυτά καλύπτουν άμεσα τις τρέχουσες υποχρεώσεις. Αυτός είναι και ο λόγος που πιστωτές ή αναθέτουσες αρχές δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στα αποτελέσματα του δείκτη, αφού επιθυμούν μία επιχείρηση να διαθέτει επαρκή ταμειακά υπόλοιπα για την κάλυψη των υποχρεώσεων της καθώς αυτές λήγουν. Φυσιολογική τιμή του δείκτη θεωρείται αυτή που ισούται ή ξεπερνάει την μονάδα, κάτι το οποίο σημαίνει ότι η επιχείρηση διαθέτει αρκετά ρευστά διαθέσιμα για την ικανοποίηση των υποχρεώσεων της που λήγουν σε σύντομο χρονικό διάστημα. γ) Ο δείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού ο οποίος προκύπτει από την διαίρεση του κυκλοφορούντος ενεργητικού της επιχείρησης συμπεριλαμβανομένων των διαθεσίμων της, με το συνολικό ύψος των διαθεσίμων της. Μία υψηλή τιμή του δείκτη αποτελεί ένδειξη ότι αν δεν υπάρξουν υπερβολικές ζημιές από την ρευστοποίηση των κυκλοφοριακών στοιχείων, οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις θα μπορέσουν να εξοφληθούν από το κεφάλαιο κίνησης της επιχείρησης. Οι παραπάνω δείκτες από μόνοι τους δείχνουν ενδείξεις της βραχυπρόθεσμης ρευστότητας της επιχείρησης. Ο συνδυασμός των παραπάνω δεικτών εξασφαλίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό την αναθέτουσα αρχή ότι ο ανάδοχος είναι ικανός να εξυπηρετεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις του επομένως δεν κινδυνεύει να περιέλθει σε κατάσταση κρίσης ρευστότητας κατά την εκτέλεση του έργου του. Ολοκληρώνοντας λόγω της ιδιαιτερότητας της συγκεκριμένης Διακήρυξης καθόσον σχεδόν όλος ο προϋπολογισμός αφορά πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές των εργαζομένων και τις ασφαλιστικές εισφορές, η αναθέτουσα αρχή έχει επιλέξει μία σειρά από χρηματοοικονομικά κριτήρια, από τα οποία όσο το δυνατό μπορεί να κρίνει τη βιωσιμότητα, την ευρωστία και την επάρκεια ενός οικονομικού φορέα, με σκοπό τη διασφάλιση της πληρωμής των εργαζομένων και ασφαλιστικών τους

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

εισφορών. Ο συνδυασμός σε βάθος τριετίας όλων των δεικτών μαζί με τη κερδοφορία και των υπολοίπων χρηματοοικονομικών κριτηρίων κάθε οικονομικού φορέα είναι αυτός που μπορεί να εξασφαλίσει στην αναθέτουσα αρχή ότι έχει κάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να επιλέξει τον ανάδοχο, ο οποίος θα καλεστεί στην πράξη να πρέπει να πληρώσει τους εργαζόμενους του και τις ασφαλιστικές εισφορές τους πριν εξοφληθεί από το Νοσοκομείο βάση του άρθρου 5.1 της Διακήρυξης. Από τα παραπάνω εύλογα συνάγεται πως η αναθέτουσα αρχή όχι μόνο είχε το δικαίωμα, αλλά όφειλε να ορίσει με τη Διακήρυξη του διαγωνισμού κριτήρια οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, που να είναι ανάλογα της μεγάλης έκτασης και των υψηλών απαιτήσεων του συγκεκριμένου έργου. Κατά συνέπεια, η αναθέτουσα αρχή όρισε κριτήρια οικονομικής επάρκειας, τα οποία να εξασφαλίζουν πως ο οικονομικός φορέας που θα ανακηρυχθεί ανάδοχος θα είναι σε θέση να εκτελέσει την σύμβαση από κοινού με όλες τις οικονομικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις που το βαραίνουν, χωρίς ωστόσο να τίθεται κίνδυνος για την ομαλή εξέλιξη της σύμβασης. Πιο συγκεκριμένα, με το προσβαλλόμενο κριτήριο, ουσιαστικά η αναθέτουσα αρχή επιχειρεί να διασφαλίσει το γεγονός πως ο οικονομικός φορέας που θα αναλάβει το έργο θα έχει την απαιτούμενη ρευστότητα και φερεγγυότητα ώστε να εκτέλεση την σύμβαση χωρίς να τεθούν σε κίνδυνο οι πληρωμές του προσωπικού. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο πως με την προσφυγή δεν προσβάλλεται το ύψος του δείκτη, αλλά αυτόν στην ολότητα του.

Η αναθέτουσα αρχή όρισε τον συγκεκριμένο δείκτη σε πολύ χαμηλό ποσό, δηλαδή όρισε να είναι ο δείκτης «Διαθέσιμα / βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις» μεγαλύτερος μόλις του 0,15, το οποίο σημαίνει ότι τα διαθέσιμα αρκεί να είναι ελάχιστα περισσότερα από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Έτσι λοιπόν το κριτήριο σε καμία περίπτωση δεν είναι ούτε απρόσφορο ούτε παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας και φυσικά η πλήρωση του κριτηρίου δεν είναι ένα τυχαίο γεγονός όπως ισχυρίζεται η προσφεύγουσα, καθώς είναι πάντα σε θέση να γνωρίζει τις υποχρεώσεις της. Μάλιστα αξίζει να σημειωθεί πως κατά την σύνταξη της διακήρυξης, η αναθέτουσα αρχή ακολούθησε πιστά τα υποδείγματα διακήρυξης ανοικτής διαδικασίας της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Α.ΑΔΗ.Σ.Υ.), παραθέτει και την με αρ. 1187.2021 Απόφαση ΑΕΠΠ και ισχυρίζεται τέλος, ότι Από όλα τα παραπάνω συνάγεται πως το συγκεκριμένο κριτήριο ούτε παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, ούτε είναι παράλογο ή απρόσφορο, αλλά ο μόνος λόγος για τον οποίο ασκείται η προσφυγή από την προσφεύγουσα είναι επειδή η ίδια δεν τον καλύπτει. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο πως με την προσφυγή δεν προσβάλλεται το ύψος του δείκτη, αλλά αυτόν στην ολότητα του.

Ως προς το 2^ο λόγο της προσφυγής ισχυρίζεται ότι έχουν δοθεί κατατοπιστικές απαντήσεις, τόσο στην προσφεύγουσα, όσο και σε άλλες εταιρίες που έχουν υποβάλει ήδη προσφορά. Οι 78 εργαζόμενοι εκ των οποίων 61 εργαζόμενοι 6ωρης απασχόλησης (0 ώρες εργασίας/εβδομάδα) και 17 εργαζόμενοι 5ωρης απασχόλησης (25 ώρες εργασίας/εβδομάδα) θα απασχολούνται έκαστος σε πενήμερη εβδομαδιαία απασχόληση σε κυκλικό ωράριο προκειμένου να καλυφθούν οι βάρδιες των πινάκων. Το πλήθος των ατόμων ανά βάρδια Καθημερινές, Σαββατοκύριακα και Αργίες προσδιορίζονται στους πίνακες, που εμπεριέχονται στην διακήρυξη. Η κατανομή των εργαζομένων 6ωρης και 5ωρης απασχόλησης στην πρωινή βάρδια Δευτέρα έως Παρασκευή και Σαββατοκύριακα και Αργίες θα γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες του Νοσοκομείου, τη βαρύτητα του Τμήματος – Κλινικής σε συνεννόηση της Προϊσταμένης Κλινικής-Τμήματος με την Επιτροπή Ελέγχου του Έργου, του/της Προϊσταμένου/ης της Επιστασίας του Νοσοκομείου και του Επόπτη του αναδόχου του έργου. Οι διευκρινήσεις οι οποίες δόθηκαν από την αναθέτουσα αρχή προς τους φορείς κρίθηκαν επαρκείς από όλους τους αποδέκτες, πλην της προσφεύγουσας. Το γεγονός πως από την αναθέτουσα αρχή δόθηκαν ακριβώς οι ίδιες εξηγήσεις και διευκρινήσεις καθιστά αβάσιμο τον ισχυρισμό της, μάλιστα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη το γεγονός πως από τους λοιπούς φορείς που μας απέστειλαν διευκρινιστικά ερωτήματα, όχι μόνο κανένας άλλος δεν κατέθεσε προσφυγή, αλλά μάλιστα κατέθεσαν παρέμβαση με την οποία ζητούν την απόρριψη της προσφυγής. Μάλιστα, δεδομένου πως η αναθέτουσα αρχή αποτελεί Γενικό Νοσοκομείο, σημαίνει πως το πρόγραμμα των εργαζομένων σε αυτή είναι ευμετάβλητο και καθορίζεται ανάλογα από τις περιστάσεις που επικρατούν (όπως πλήθος ασθενών, εποχή, μέτρα πανδημίας κ.α). Εύλογα

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

λοιπόν είναι αδύνατο να καθοριστεί ο ακριβής αριθμός των εργαζομένων κατά τα Σάββατα, τις Κυριακές και τις αργίες, για τον λόγο αυτό συμπεριλήφθηκε συνολικός πίνακας εργαζομένων για τα σαββατοκύριακα και τις αργίες.

Παρόλα αυτά, η αναθέτουσα αρχή στην προσπάθεια της να διευκολύνει ακόμα περισσότερο την διαδικασία, με απόφαση που έλαβε το ΔΣ αυτής στις 30.8.2021, και η οποία απόφαση θα κοινοποιηθεί σε όλους τους ενδιαφερόμενους, διευκρινίζει πως από το σύνολο των 19 ατόμων που θα απασχολούνται τις Κυριακές και τις αργίες, οι 15 θα απασχολούνται σε 6ωρη βάση και οι 4 σε 5ωρη. Επομένως, κατά τους ισχυρισμούς της ο δεύτερος λόγος της προσφυγής κρίνεται πλέον άνευ αντικειμένου, καθώς η αναθέτουσα αρχή έχει προχωρήσει στην παροχή όλων των απαραίτητων διευκρινήσεων με απόφαση του ΔΣ.

14. Επειδή, με το με αρ. 18913/31.08.2021 έγγραφο της αναθέτουσας αρχής που αφορά στο Πρακτικό 24 της Συνεδρίασης του ΔΣ , αποφασίσθηκε κατά πλειοψηφία *«Όσον αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές της υπ'αριθ... διακήρυξης να διευκρινιστούν τα παρακάτω: από το σύνολο των 19 ατόμων που θα απασχολούνται τις Κυριακές και τις αργίες, δεκαπέντε (15) άτομα θα απασχολούνται σε 6ωρη βάση και τέσσερα (4) άτομα σε 5ωρη βάση, προκειμένου να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του Νοσοκομείου».*

15. Επειδή, ο προσφεύγων με το από 06.09.2021 νομίμως και εμπροθέσμως κατατεθέν Υπόμνημα του ισχυρίζεται *«Όλα τα κριτήρια επιλογής πρέπει να είναι σαφή και αναλογικά προς τη συγκεκριμένη σύμβαση και να μην εισάγουν διακρίσεις. Επιπλέον, τα κριτήρια επιλογής δεν πρέπει να είναι διατυπωμένα κατά τρόπο που να περιορίζουν το πεδίο του ανταγωνισμού λαμβάνοντας υπόψη θέματα ήσσονος σημασίας. Επιπρόσθετα, οι δυσανάλογες τεχνικές και επαγγελματικές απαιτήσεις των αναθετουσών αρχών αποτελούν εμπόδιο στη συμμετοχή των Μ.Μ.Ε. σε δημόσιες συμβάσεις. Το Μέρος ΙΙ του Παραρτήματος ΧΙΙ του Προσαρτήματος Α΄ του Ν. 4412/2016 απαριθμεί εξαντλητικά τα στοιχεία βάσει των οποίων η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αξιολογεί και να ελέγχει τις τεχνικές και επαγγελματικές ικανότητες των διαγωνιζομένων και επομένως καθιερώνει ένα κλειστό σύστημα περιορίζοντας τους τρόπους αξιολόγησης και ελέγχου που διαθέτουν οι ως άνω αρχές (πρβλ. και Απόφαση της 10ης Μαΐου 2012, Υπόθεση C-368/10,*

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου των Κάτω Χωρών, EU:C:2012:284, σκέψεις 105-108). Αυτό δεν σημαίνει, πάντως, ότι οι αναθέτουσες αρχές δεν μπορούν να απαιτούν πιο εξειδικευμένα τα αποδεικτικά μέσα που ορίζονται στα άρθρα αυτά. Σε κάθε περίπτωση, οι απαιτήσεις τόσο των κριτηρίων όσο και των αποδεικτικών μέσων αυτών κρίνονται με βάση την αρχή της αναλογικότητας. Με άλλα λόγια, σύμφωνα και με την αρχή της αναλογικότητας, θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα, ώστε οι ελάχιστες απαιτήσεις και τα ζητούμενα δικαιολογητικά να μην υπερβαίνουν τις πραγματικές ανάγκες της υπό ανάθεση σύμβασης, υπό δύο βασικές προϋποθέσεις. Πρώτον, από το στοιχείο ή από τα στοιχεία που επιλέγει η αναθέτουσα αρχή για να αποδειχθεί το ελάχιστο επίπεδο οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας, πρέπει να μπορεί αντικειμενικά να προκύπτει η σχετική ικανότητα του οικονομικού φορέα. Δεύτερον, το κατώτατο όριο που θα καθοριστεί πρέπει να είναι προσαρμοσμένο στη σημασία της οικείας σύμβασης, υπό την έννοια ότι πρέπει να αποτελεί μια αντικειμενική ένδειξη ως προς την ύπαρξη οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας και τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας για την καλή εκτέλεση της σύμβασης, χωρίς ωστόσο να βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο προς τον σκοπό αυτό (βλ. την ανωτέρω κατευθυντήρια Οδηγία 13) 2.α. Με την προδικαστική μας προσφυγή έχουμε ήδη αναφερθεί στους ειδικότερους λόγους για τους οποίους, ενόψει και των λοιπών απαιτήσεων της διακήρυξης ως προς το κριτήριο της οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας, ο δείκτης αναλογίας «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15», παρίσταται απολύτως απρόσφορος αλλά και δυσανάλογος για την εκτίμηση της ανταπόκρισης στο συγκεκριμένο κριτήριο επιλογής. Τούτο, λαμβανομένου υπόψη και του ότι με την παράγραφο 2.2.5 (Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια) της διακήρυξης ορίζονται **επιπροσθέτως** τα εξής: «Όσον αφορά στην οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια για την παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται: (α) να διαθέτουν "ειδικό" ετήσιο κύκλο εργασιών (Ο "ειδικός" κύκλος εργασιών αναφέρεται στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση) για τις τρεις (3) τελευταίες οικονομικές χρήσεις προ της διενέργειας του διαγωνισμού, τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. Σε περίπτωση κατά την οποία δεν έχει δημοσιευθεί ο ισολογισμός του προηγούμενου έτους, τότε προσκομίζεται ο ισολογισμός των τριών (3) προηγούμενων ετών... (β) ... (γ) να διαθέτουν ασφαλιστική κάλυψη έναντι επαγγελματικών κινδύνων το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. (δ) να διαθέτουν πιστοληπτική ικανότητα προκύπτουσα από σχετική βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης χωρίς το Φ.Π.Α. ...». Συνεπώς, σύμφωνα με τους πιο πάνω όρους, πέραν του ότι ο υποψήφιος ανάδοχος οφείλει να εμφανίζει θετικά αποτελέσματα κατά τις τρεις τελευταίες χρήσεις, αξιολογούνται επιπροσθέτως α) το ύψος του "ειδικού" ετήσιου κύκλου εργασιών, β) η ύπαρξη επαρκούς ασφαλιστικής κάλυψης, ώστε να μην κινδυνεύει η οικονομική σταθερότητα της επιχείρησης σε περίπτωση επέλευσης επαγγελματικού κινδύνου, αλλά και γ) η πιστοληπτική της ικανότητα, όπως αυτή προκύπτει από βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, με βάση τα όρια που έχουν τεθεί στη διακήρυξη για όλα τα πιο πάνω κριτήρια, και επομένως μπορεί να υπάρχει, ασφαλής εκτίμηση για την οικονομική και χρηματοοικονομική ικανότητα του αναδόχου. β. Υπό τα δεδομένα αυτά, από μόνη την απαίτηση της διακήρυξης, σύμφωνα με την οποία, οι οικονομικοί φορείς δεν θα πρέπει απλώς να μην εμφανίζουν ζημίες κατά τα τρία τελευταία έτη, αλλά θα πρέπει να καλύπτουν και τη χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτη) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15», δεν μπορεί εξ αντικειμένου να προκύψει κατά τρόπο ασφαλή η οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια του οικονομικού φορέα, αλλά ούτε και αποτελεί η απαίτηση αυτή αντικειμενική ένδειξη σχετικά με την πλήρωση του εν λόγω κριτηρίου ως προς την ύπαρξη οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας για την καλή εκτέλεση της σύμβασης, καθώς βρίσκεται έξω από τα εύλογα όρια που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού αυτού. Συνεπώς, η σχετική απαίτηση δεν συνιστά πρόσφορο στοιχείο, βάσει του οποίου θα μπορούσε να αξιολογηθεί η οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια του αναδόχου, προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της σύμβασης, διότι δεν αφορά οικονομικό μέγεθος, από την εκτίμηση του οποίου (και δη αυτοτελώς, υπό την έννοια ότι,

εφόσον δεν καλύπτεται, συνιστά λόγο αποκλεισμού), μπορούν να αξιολογηθούν οι οικονομικές επιδόσεις του οικονομικού φορέα, χωρίς μάλιστα οποιαδήποτε συσχέτιση και συνεκτίμηση προς τα λοιπά στοιχεία τα οποία, κατά τη διακήρυξη, λαμβάνονται υπόψη για τον έλεγχο της ανταπόκρισης στο πιο πάνω κριτήριο- β. Πλην όμως, η κατά τα ανωτέρω κρίση της αναθέτουσας Αρχής (όπως άλλωστε και οι όμοιοι ισχυρισμοί των παρεμβαινόντων), δεν στοιχειοθετεί νόμιμη αιτιολογία αναφορικά με την θέσπιση του προσβαλλόμενου κριτηρίου επιλογής ως προς την απόδειξη της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας των υποψηφίων αναδόχων, κατά το μέρος που δεν αιτιολογείται επαρκώς ο λόγος για τον οποίο αξιώνει **σωρευτικά** την ανταπόκριση και στον πιο πάνω αριθμοδείκτη. Ειδικότερα, κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, σύμφωνα με την οποία, κάθε επιλεγόμενο μέτρο πρέπει να είναι συγχρόνως αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ο πιο πάνω όρος αυτός αποκλείει από το διαγωνισμό, χωρίς διακρίσεις, κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση, εφόσον τυγχάνει να εμφανίζει κατά το κλείσιμο της χρήσης χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτη) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις < 0,15», χωρίς καμία περαιτέρω αξιολόγηση της οικονομικής της επάρκειας, αλλά και χωρίς η θέσπιση του συγκεκριμένου όρου να τελεί σε αναλογία προς τον επιδιωκόμενο σκοπό, **αφού δεν εξετάζεται εάν, ενόψει του οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης, σε συσχέτιση με τον κύκλο εργασιών της επιχείρησης, την πιστοληπτική της ικανότητα, την επιτυχή εκτέλεση ομοειδών συμβάσεων ή άλλα συναφή κριτήρια, ο περιορισμός αυτός παρίσταται πράγματι εύλογος και αναγκαίος.** Με τον τρόπο αυτό, όμως, αποκλείονται οικονομικά υγιείς και κερδοφόρες εταιρίες, με πολλαπλάσιο κύκλο εργασιών σε σχέση με το οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης, οι οποίες αποδεδειγμένα εκτελούν με επιτυχία ανάλογα ή και μεγαλύτερα έργα, και επομένως διαθέτουν την τεχνική, οργανωτική και οικονομική επάρκεια να υλοποιήσουν με επιτυχία και την προκείμενη σύμβαση. Υπό το πρίσμα αυτό, έχει κριθεί συναφώς από τη νομολογία του Δ.Ε.Ε., κατά την ερμηνεία των όμοιων διατάξεων των άρθρων 44 παρ. 2 και 47 παρ. 1 στοιχ. β' της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, πως οι διατάξεις αυτές έχουν την έννοια ότι η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτεί ένα ελάχιστο επίπεδο οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας καθορισμένο με

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

γνώμονα ορισμένο στοιχείο ή ορισμένα στοιχεία του ισολογισμού, εφόσον πάντως από το ή τα στοιχεία αυτά μπορεί αντικειμενικά να προκύπτει η ικανότητα του οικονομικού φορέα και εφόσον το επίπεδο αυτό είναι προσαρμοσμένο στη σημασία της οικείας συμβάσεως, υπό την έννοια ότι αποτελεί αντικειμενική ένδειξη ως προς την ύπαρξη επαρκούς οικονομικής και χρηματοοικονομικής βάσεως για την καλή εκτέλεση της συμβάσεως, χωρίς ωστόσο να βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο προς τον σκοπό αυτό (απόφαση της 18-10-2012, C-218/2011, *Édukönizig και Hochtief Construction*, σκ. 32). Η προϋπόθεση αυτή, όμως, δεν συντρέχει στην προκείμενη περίπτωση, όπως έχουμε ήδη καταδείξει πιο πάνω. γ. Επομένως, με τον επίμαχο όρο της διακήρυξης δεν θεσπίζεται αντικειμενική ένδειξη, μέσω της οποίας μπορεί να διαπιστωθεί, κατά τρόπο που διασφαλίζει ομοιόμορφη μεταχείριση για όλους τους ενδιαφερόμενους, εάν ορισμένος οικονομικός φορέας διαθέτει την κατάλληλη οικονομική και χρηματοοικονομική βάση για την καλή εκτέλεση της σύμβασης. Αντιθέτως, όπως ήδη αναφέρθηκε, η πρόβλεψη αυτή κινείται πέραν του σκοπού για τον οποίο έχει θεσπιστεί, αφού, κατά τα ανωτέρω, επιφυλάσσει δυσμενέστερη μεταχείριση για επιχειρήσεις εύρωστες και οικονομικά υγιείς, οι οποίες δεν μπορεί να υποστηριχθεί βάσιμα ότι μειονεκτούν έναντι αυτών που εμφανίζονται να πληρούν το ως άνω κριτήριο επιλογής. Πρέπει, λοιπόν, για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, να ακυρωθεί ο προσβαλλόμενος όρος της διακήρυξης, με τον οποίο ζητείται η χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτης) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15», καθώς υπερβαίνει το σκοπό για τον οποίο έχει θεσπιστεί, θέτει δυσανάλογα αυστηρό περιορισμό για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό, αν ληφθούν υπόψη και τα λοιπά στοιχεία οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας που ζητούνται με τη διακήρυξη, και εμποδίζει ουσιαστικά την ανάπτυξη του ανταγωνισμού.

II. ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ 1.α.

Με τον δεύτερο λόγο της κρινόμενης προσφυγής μας επικαλεσθήκαμε ουσιαστική έλλειψη των τεχνικών προδιαγραφών, ως προς ό,τι αφορά τον επαρκή προσδιορισμό ουσιαστικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για τη διαμόρφωση των προσφορών των υποψηφίων, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επί ίσοις όροις σύγκριση και αξιολόγηση αυτών, τόσο ως προς

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

το τεχνικό όσο και (ιδίως) ως προς το οικονομικό τους σκέλος, σύμφωνα με προκαθορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, και όχι με βάση άδηλες και τυχαίες παραδοχές, οι οποίες συναρτώνται με όλως υποκειμενικές εκτιμήσεις των διαγωνιζομένων σχετικά με τον τρόπο υλοποίησης της σύμβασης. Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τους παρατιθέμενους πίνακες στο άρθρο 1 των τεχνικών προδιαγραφών της διακήρυξης, ορίζεται ότι για τις ημέρες Δευτέρα ως Παρασκευή, κατά το πρωινό ωράριο απασχολούνται 59 άτομα, με εξάωρη και πεντάωρη απασχόληση, ενώ κατά το απογευματινό και νυχτερινό ωράριο, 5 και 2 άτομα αντιστοίχως, εξάωρης απασχόλησης. Ομοίως, για τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες ορίζεται ότι κατά το πρωινό ωράριο απασχολούνται 19 άτομα, με εξάωρη και πεντάωρη απασχόληση, ενώ κατά το απογευματινό και νυχτερινό ωράριο, ανά 2 άτομα αντιστοίχως, εξάωρης απασχόλησης. Ωστόσο, δεν είχε οριστεί, έστω και ενδεικτικά, πώς επιμερίζονται τα άτομα 6ωρης και 5ωρης απασχόλησης που θα εργάζονται κατά τα πιο πάνω ωράρια, ώστε, με βάση το στοιχείο αυτό, και ανάλογα με τη σύνθεση του προσωπικού, να μπορεί να υπολογιστεί το ελάχιστο απαιτούμενο εργατικό κόστος. β. Ήδη, με τις από 30-8-2021 έγγραφες απόψεις και το επισυναπτόμενο σ' αυτές υπ' αριθ. πρωτοκ. 18912/31-8-2021 πρακτικό με αριθμό 24 του Διοικητικού Συμβουλίου του ... διευκρινίσθηκε ότι «από το σύνολο των 19 ατόμων που θα απασχολούνται τις Κυριακές και τις αργίες, οι 15 θα απασχολούνται σε 6ωρη βάση και οι 4 σε 5ωρη». Παρά ταύτα, αν και διευκρινίστηκε ο τρόπος κατανομής των εργαζομένων που θα απασχολούνται κατά τις Κυριακές και τις αργίες σε 6ωρη και σε 5ωρη βάση, εντούτοις ουδεμία αναφορά γίνεται με τις απόψεις του Νοσοκομείου, αλλά και δεν παρέχεται, έστω και συνοπτικά, καμία απολύτως πληροφορία για την κατανομή του προσωπικού καθαριότητας που πρέπει να απασχοληθεί στο ωράριο 17.00-23.00, κατά το μέρος που, όπως υποστηρίξαμε και με την προσφυγή μας, η μία (1) ώρα από 22.00-23.00, αφορά νυχτερινή βάρδια, για την οποία υπολογίζεται προσαύξηση της τάξεως του 25%. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους εμπεριεχόμενους στο άρθρο 18 των τεχνικών προδιαγραφών της παρούσας διακήρυξης (βλ. σελ. 102) πίνακες κατανομής υπαλλήλων καθαριότητας ορίζεται επιπρόσθετα ότι θα απασχοληθούν: • 5 άτομα Απόγευμα 6ωρα (15-21, 13.00-19.00, 17.00-23.00) για Δευτέρα έως

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

Παρασκευή, και • 2 άτομα Απόγευμα δωρα (15-21, 13.00-19.00, 17.00-23.00) για Σαββατοκύριακα και Αργίες Όπως, λοιπόν, ήδη αναφέρθηκε, παρότι κατά το ωράριο μεταξύ 17.00-23.00 (ήτοι το ένα από τα τρία προβλεπόμενα), η ώρα από 22.00-23.00, αφορά νυχτερινή βάρδια, με προσαύξηση 25%, από το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού δεν προκύπτει ποια από τα άτομα που απαιτούνται, θα απασχοληθούν στο ωράριο 17.00-23.00, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και νυχτερινή βάρδια. Η πλημμέλεια αυτή αφορά όλες τις ημέρες της εβδομάδας, ενώ, ειδικότερα, κατά τη νυχτερινή βάρδια από Δευτέρα έως Παρασκευή η εργατοώρα επιβαρύνεται με 25%, το Σάββατο επιβαρύνεται με 25% και την Κυριακή/ αργία επιβαρύνεται με 100%. 2.α. Κατά το μέρος, συνεπώς, που σύμφωνα με τα ανωτέρω, ο υπολογισμός στοιχείων κόστους όπως οι νόμιμες προσαυξήσεις και οι εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές διαφέρει ανάλογα με τον αριθμό (ήτοι την κατανομή) του προσωπικού δωρης και 5ωρης απασχόλησης όχι μόνον κατά το πρωινό ωράριο των Κυριακών και αργιών, αλλά και ανάλογα με τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχολούνται κατά το απογευματινό ωράριο 17.00-23.00, καθίσταται πρόδηλο ότι η κατά τα ανωτέρω παράλειψη προσδιορισμού με την προσβαλλόμενη διακήρυξη και τις δοθείσες διευκρινίσεις και του συγκεκριμένου στοιχείου, καθιστά αδύνατη την κατάρτιση συγκρίσιμων προσφορών εκ μέρους των υποψηφίων αναδόχων, εφόσον ο καθένας από αυτούς θα διαμορφώνει την προσφορά του με βάση τις δικές του υποκειμενικές εκτιμήσεις ως προς την κατανομή των εργαζομένων 5ωρης και δωρης απασχόλησης που θα εργάζονται απασχολούνται κατά την συγκεκριμένη βάρδια, ήτοι 17.00- 23.00, με τη συνακόλουθη διαφοροποίηση και ως προς το κόστος της υπηρεσίας. Επιπρόσθετα, όπως είναι προφανές, οι προκύπτουσες αποκλίσεις εξαιτίας του ακαθόριστου τρόπου διαμόρφωσης των προσφορών, επηρεάζουν αντίστοιχα και το συνολικό εργοδοτικό κόστος που απαιτείται για την εκτέλεση της σύμβασης, αποτελώντας μάλιστα, κατά τα κοινώς γνωστά, το κύριο στοιχείο κόστους που επηρεάζει τη διαμόρφωση της προσφερόμενης τιμής. Αυτό όμως σημαίνει ότι, εφόσον οι οικονομικές προσφορές δεν διαμορφώνονται με βάση σαφείς, συγκεκριμένες και επαρκώς ορισμένες παραδοχές ως προς ό,τι αφορά ιδίως τον υπολογισμό του εργοδοτικού κόστους, αλλά αντιθέτως επαφίεται στους διαγωνιζόμενους να

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

διαμορφώσουν κατά την κρίση τους την τεχνική και (συνακόλουθα) την οικονομική τους προσφορά για την παροχή των υπηρεσιών καθαριότητας κατά το απογευματινό ωράριο 17.00- 23.00, δεν παρέχεται και η δυνατότητα κατάρτισης και εν συνεχεία αξιολόγησης των οικονομικών (ιδίως) προσφορών με βάση προκαθορισμένα αντικειμενικά κριτήρια, κατά παράβαση των αρχών της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της ανάπτυξης υγιούς, ελεύθερου και ισότιμου ανταγωνισμού. β. Προς επίρρωση, εξάλλου, των ανωτέρω, σημειώνουμε ότι, όπως έχει κριθεί επί παρομοίου ζητήματος με την υπ' αριθ. 123/2015 απόφαση ΕΑΣΤΕ (με βάση, φυσικά, τα πραγματικά δεδομένα της υπόθεσης εκείνης) «... Με τις ανωτέρω εκτιθέμενες διατάξεις της διακήρυξης προσδιορίζονται με ενδεικτικό τρόπο τόσο ο αριθμός των εργαζομένων και το ωράριο απασχόλησής τους, όσο και η διάρκεια της σύμβασης – η οποία μάλιστα στη διακήρυξη ορίζεται ως τουλάχιστον διετής, όπως δε διευκρινίζεται από την αναθέτουσα αρχή, μπορεί να είναι και μικρότερη της διετίας, μέχρις εξαντλήσεως του προϋπολογισμού. Υπό τα δεδομένα αυτά, φαίνεται ότι επαφίεται στους διαγωνιζόμενους να διαμορφώσουν, σύμφωνα με τους δικούς τους υπολογισμούς, ένα πρόγραμμα φύλαξης και να κοστολογήσουν, βάσει αυτού, την τιμή ανά εργατοώρα που θα προσφέρουν με την οικονομική τους προσφορά... Με τον τρόπο, όμως, αυτό, οι υποβαλλόμενες, βάσει μιας τέτοιας διακηρύξεως, οικονομικές προσφορές φαίνεται να μην είναι συγκρίσιμες μεταξύ τους, διότι δεν εξάγονται με βάση κοινούς υπολογισμούς για κρίσιμα μεγέθη, όπως είναι οι απαιτούμενες ώρες απασχόλησης και η διάρκεια της σύμβασης. Και τούτο, μάλιστα, σε έναν διαγωνισμό που διενεργείται με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή και όχι την πλέον συμφέρουσα προσφορά κατόπιν αξιολόγησης της προτεινόμενου σχεδίου φύλαξης. Πιθανολογείται, συνεπώς, σοβαρώς, ενόψει των ανωτέρω, ότι η πληττόμενη διακήρυξη είναι ασαφής, ... διότι δεν επιτρέπει την με ασφαλή τρόπο διαμόρφωση οικονομικής προσφοράς, όπως βασίμως προβάλλεται με την υπό κρίση αίτηση (πρβλ. ΕΑ 247/2005, 960/2007, ΣΤΕ 4100/2010)....» (πρβλ. ΑΕΠΠ 778/2021). Κατ' αναλογία προς τα κριθέντα με την πιο πάνω απόφαση, ήδη το κρίσιμο εν προκειμένω μέγεθος, του οποίου όμως ο καθορισμός επαφίεται στους διαγωνιζόμενους, είναι η κατανομή των εργαζομένων που θα απασχολούνται καθημερινά κατά το απογευματινό

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

ωράριο μεταξύ 17.00 – 23.00, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και νυχτερινή βάρδια, καθώς συναρτάται προς το εργοδοτικό (ιδίως) κόστος, το οποίο συνιστά και την ουσιωδέστερη παράμετρο της οικονομικής προσφοράς, ενόψει του κριτηρίου κατακύρωσης. γ. Κατά συνέπεια, στην προκείμενη περίπτωση, ενώ καθορίστηκε με τις από 30-8-2021 έγγραφες απόψεις του Νοσοκομείου, ο τρόπος κατανομής των 19 εργαζομένων 5ωρης και 6ωρης απασχόλησης κατά το πρωινό ωράριο των Κυριακών και αργιών, εντούτοις ουδεμία αναφορά γίνεται στον αριθμό των ατόμων που απαιτείται να απασχοληθούν ειδικώς στο ωράριο 17.00-23.00, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και νυχτερινή βάρδια, κατά τρόπο ώστε να μην είναι δυνατό να προσδιοριστούν από τους υποψηφίους αναδόχους, με βάση κοινούς υπολογισμούς, τα πιο πάνω στοιχεία κόστους, προκειμένου να διαμορφώσουν αντικειμενικά άρτιες και συγκρίσιμες μεταξύ τους προσφορές. Εξ αυτού δε του λόγου, είναι προφανής ο κίνδυνος άνισης και διαφοροποιημένης μεταχείρισης των προσφορών των υποψηφίων αναδόχων, εφόσον το μόνο που προσδιορίζεται στη διακήρυξη για το απογευματινό ωράριο, είναι ο συνολικός αριθμός του προσωπικού, με άγνωστη όμως την κατανομή τους ανάλογα με το ωράριο (6ωρης ή 5ωρης) απασχόλησης, αλλά και το ακριβές πρόγραμμα εργασίας τους (15-21 ή 13.00-19.00 ή 17.00-23.00). III. Σύμφωνα, λοιπόν, με όσα προεκτέθηκαν, η προσβαλλόμενη διακήρυξη του ..., καθώς και τα συναφή υπ' αριθ. πρωτ. 18043/13-8-2021 και 18044/13-8-2021 έγγραφα παροχής διευκρινίσεων επί της διακήρυξης, δεν είναι νόμιμα και πρέπει γι' αυτό να ακυρωθούν, κατά το μέρος που περιέχονται σ' αυτά όροι που έχουν τεθεί κατά παράβαση των κανόνων του εσωτερικού και κοινοτικού δικαίου και δεν επιτρέπουν την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού.

16. Επειδή σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν.4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της **αναλογικότητας**, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης. Ο σχεδιασμός των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων δεν γίνεται με σκοπό την εξαίρεσή τους από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος

Βιβλίου (άρθρα 3 έως 221) ή τον τεχνητό περιορισμό του ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός θεωρείται ότι περιορίζεται τεχνητά όταν οι διαδικασίες σύναψης συμβάσεων έχουν σχεδιαστεί με σκοπό την αδικαιολόγητα ευνοϊκή ή δυσμενή μεταχείριση ορισμένων οικονομικών φορέων. Οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να διασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων και η χρηστή δημοσιονομική διαχείριση των διατιθέμενων προς το σκοπό αυτό δημοσίων πόρων.[...].

17.Επειδή σύμφωνα με το άρθρο 75 «Κριτήρια επιλογής» (άρθρο 58 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) του ν. 4412/2016 ορίζεται:

«1. Τα κριτήρια επιλογής μπορεί να αφορούν:

- α) την καταλληλότητα για την άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας,
- β) την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια,
- γ) την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα.

Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν στους οικονομικούς φορείς ως απαιτήσεις συμμετοχής μόνο τα κριτήρια που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3 και 4. **Οι αναθέτουσες αρχές περιορίζουν τις όποιες απαιτήσεις συμμετοχής σε εκείνες που είναι απαραίτητες ώστε να διασφαλίζεται ότι ο υποψήφιος ή ο προσφέρων διαθέτει τις εκ του νόμου απαιτούμενες προϋποθέσεις, τις χρηματοοικονομικές δυνατότητες, καθώς και τις τεχνικές και επαγγελματικές ικανότητες για την εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης.** Όλες οι απαιτήσεις σχετίζονται και είναι ανάλογες με το αντικείμενο της σύμβασης. ....

3. Όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να επιβάλλουν απαιτήσεις που να διασφαλίζουν ότι οι οικονομικοί φορείς **διαθέτουν την αναγκαία οικονομική και χρηματοδοτική ικανότητα για την εκτέλεση της σύμβασης.** Για το σκοπό αυτόν, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν ειδικότερα από τους οικονομικούς φορείς, να έχουν έναν ορισμένο ελάχιστο ετήσιο κύκλο εργασιών, συμπεριλαμβανομένου ορισμένου ελάχιστου κύκλου εργασιών στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση. **Επίσης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς, παρουσιάζοντας την αναλογία, ιδίως, στοιχείων**

ενεργητικού και παθητικού. Μπορούν επίσης να απαιτούν κατάλληλο επίπεδο ασφαλιστικής κάλυψης έναντι επαγγελματικών κινδύνων.

Ο ελάχιστος ετήσιος κύκλος εργασιών που απαιτείται να έχουν οι οικονομικοί φορείς δεν υπερβαίνει το διπλάσιο της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, εκτός από δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, όπως σχετικά με τους ειδικούς κινδύνους που αφορούν τη φύση των έργων, των υπηρεσιών ή των αγαθών. Η αναθέτουσα αρχή αναφέρει τους βασικούς λόγους για την απαίτηση αυτή στα έγγραφα της σύμβασης ή στη χωριστή έκθεση που προβλέπεται στο άρθρο 341.

Η αναλογία, ενδεικτικά, στοιχείων ενεργητικού και παθητικού μπορεί να λαμβάνεται υπόψη όταν η αναθέτουσα αρχή προσδιορίζει τις μεθόδους και τα κριτήρια της συνεκτίμησης αυτής στα έγγραφα της σύμβασης. Οι μέθοδοι και τα κριτήρια αυτά χαρακτηρίζονται από διαφάνεια, αντικειμενικότητα και αποφυγή διακρίσεων. ....

5. Οι αναθέτουσες αρχές αναφέρουν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις συμμετοχής που μπορεί να εκφράζονται ως ελάχιστα επίπεδα ικανότητας, καθώς και τα κατάλληλα αποδεικτικά μέσα, στην προκήρυξη σύμβασης ή στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος.

18. Επειδή σύμφωνα με το άρθρο 80 «Αποδεικτικά μέσα» (άρθρο 60 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) του Ν.4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν τα πιστοποιητικά, τις βεβαιώσεις και τα λοιπά αποδεικτικά μέσα που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 4 και 5 και στο Παράρτημα XII του Προσαρτήματος Α΄, ως απόδειξη ...και της πλήρωσης των κριτηρίων επιλογής, σύμφωνα με τα άρθρα 75 και 76.

Οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν αποδεικτικά μέσα, πλην εκείνων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο και στο άρθρο 82 [...].

4. Η οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια του οικονομικού φορέα μπορεί, κατά κανόνα, να αποδεικνύεται με ένα ή περισσότερα από τα δικαιολογητικά που αναφέρονται στο Μέρος I του Παραρτήματος XII του Προσαρτήματος Α΄. Εάν ο οικονομικός φορέας, για βάσιμο λόγο, δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που ζητεί η αναθέτουσα αρχή, μπορεί να αποδεικνύει την οικονομική και χρηματοοικονομική του επάρκεια με

οποιοδήποτε άλλο έγγραφο, το οποίο η αναθέτουσα αρχή κρίνει κατάλληλο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΙΙ

ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ

Μέρος Ι: Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια

Η οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια του οικονομικού φορέα είναι δυνατόν, κατά κανόνα, να αποδεικνύεται με ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

α) κατάλληλες τραπεζικές βεβαιώσεις ή, όπου ενδείκνυται, πιστοποιητικό ασφαλιστικής κάλυψης επαγγελματικών κινδύνων·

β) οικονομικές καταστάσεις ή αποσπάσματα οικονομικών καταστάσεων, στην περίπτωση που η δημοσίευση των οικονομικών καταστάσεων απαιτείται από τη νομοθεσία της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ο οικονομικός φορέας·

γ) δήλωση περί του ολικού ύψους του κύκλου εργασιών και, κατά περίπτωση του κύκλου εργασιών στον τομέα δραστηριοτήτων που αποτελεί το αντικείμενο της σύμβασης, για τις τρεις τελευταίες οικονομικές χρήσεις κατ' ανώτατο όριο, συναρτήσει της ημερομηνίας σύστασης του οικονομικού φορέα ή έναρξης των δραστηριοτήτων του, εφόσον είναι διαθέσιμες οι πληροφορίες για τον εν λόγω κύκλο εργασιών.

19. Επειδή οι σχετικοί όροι της διακήρυξης ορίζουν τα εξής :

2.2.5 Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια

Όσον αφορά στην οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια για την παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται:

(α) να διαθέτουν "ειδικό" ετήσιο κύκλο εργασιών (Ο "ειδικός" κύκλος εργασιών αναφέρεται στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση) για τις τρεις (3) τελευταίες οικονομικές χρήσεις προ της διενέργειας του διαγωνισμού, τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. Σε περίπτωση κατά την οποία δεν έχει δημοσιευθεί ο ισολογισμός του προηγούμενου έτους, τότε προσκομίζεται ο ισολογισμός των τριών (3) προηγούμενων ετών. Όταν ο προσφέρων δραστηριοποιείται για χρονικό διάστημα μικρότερο των τριών διαχειριστικών χρήσεων, τότε ο "ειδικός" ετήσιος κύκλος εργασιών για όσες διαχειριστικές χρήσεις δραστηριοποιείται, θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσος με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης. Ως "εκτιμώμενη αξίας της σύμβασης",

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

για την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου, νοείται η αξία του συνόλου των ζητούμενων υπηρεσιών για τις οποίες ο οικονομικός φορέας υποβάλλει προσφορά.

(β) να μην εμφανίζουν ζημίες κατά τα τρία τελευταία έτη ήτοι θα πρέπει τα αποτελέσματα χρήσης μετά από φόρους να είναι θετικά.

Επομένως θα πρέπει να καλύπτουν τις χρηματοοικονομικές αναλογίες (δείκτες) ως εξής :

- Κυκλοφορούν Ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 1,00
- **Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15**
- Ενεργητικό / Σύνολο Υποχρεώσεων > 1,00

Οι οικονομικοί φορείς απαιτείται να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους ετήσιους λογαριασμούς και δη την αναλογία στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Οι οικονομικοί δείκτες που πρέπει να αναγράφεται στην προσφορά των συμμετεχόντων προς απόδειξη της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας τους θα προκύπτουν από το πηλίκο αριθμητή και παρανομαστή των παραπάνω κλασμάτων πρέπει να είναι μεγαλύτερο της τιμής που απαιτείται. Οι παραπάνω οικονομικοί δείκτες να προκύπτουν από τα στοιχεία των τελευταίων τριών (3) δημοσιευμένων ισολογισμών του συμμετέχοντος οικονομικού φορέα ή αν νομίμως ο οικονομικός φορέας δεν δημοσιεύει ισολογισμούς από σχετική δήλωση ορκωτού λογιστή.

(γ) να διαθέτουν ασφαλιστική κάλυψη έναντι επαγγελματικών κινδύνων το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. (δ) να διαθέτουν πιστοληπτική ικανότητα προκύπτουσα από σχετική βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης χωρίς το Φ.Π.Α. Σε περίπτωση ένωσης οικονομικών φορέων, οι παραπάνω ελάχιστες απαιτήσεις καλύπτονται αθροιστικά από τα μέλη της ένωσης (πρβλ. άρθρο 19 παρ. 2 εδ. γ' ν. 4412/2016).

2.4.3.2 Τεχνική προσφορά Η τεχνική προσφορά θα πρέπει να καλύπτει όλες τις απαιτήσεις και τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί από την αναθέτουσα αρχή με το κεφάλαιο “Απαιτήσεις-Τεχνικές Προδιαγραφές” του Παραρτήματος.Ι

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

της Διακήρυξης,, περιγράφοντας ακριβώς πώς οι συγκεκριμένες απαιτήσεις και προδιαγραφές πληρούνται...

2.4.4 Περιεχόμενα Φακέλου «Οικονομική Προσφορά» / Τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών ... Στην οικονομική προσφορά πρέπει να περιλαμβάνονται: Βάσει του Ν.3863/2010, άρθρο 68 όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 22 του Ν.4144/2013 «Συμβάσεις εργολαβίας εταιρειών παροχής υπηρεσιών», οι εταιρείες παροχής υπηρεσιών καθαρισμού, με ποινή αποκλεισμού, πρέπει να εξειδικεύουν σε χωριστό κεφάλαιο της οικονομικής τους προσφοράς τα κάτωθι στοιχεία: α) Τον αριθμό των εργαζομένων που θα απασχοληθούν στο έργο. β) Τις ημέρες και τις ώρες εργασίας. γ) Τη συλλογική σύμβαση εργασίας στην οποία τυχόν υπάγονται οι εργαζόμενοι. δ) Το ύψος του προϋπολογισμένου ποσού που αφορά τις πάσης φύσεως νόμιμες αποδοχές αυτών των εργαζομένων. ε) Το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών με βάση τα προϋπολογισθέντα ποσά. στ) Τα τετραγωνικά μέτρα καθαρισμού ανά άτομο, εφόσον πρόκειται για καθαρισμό χώρων...

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι - Αναλυτική Περιγραφή Φυσικού και Οικονομικού Αντικειμένου της Σύμβασης- Τεχνικές Προδιαγραφές – Φύλλο Συμμόρφωσης -Απαιτήσεις ΜΕΡΟΣ Α - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ...

Γενικές Τεχνικές προδιαγραφές Άρθρο 1ο : Υπηρεσίες καθαριότητας (Υποχρεώσεις Αναδόχου) Οι υποχρεώσεις του αναδόχου συνοψίζονται στα παρακάτω σημεία 1. Ο ανάδοχος αναλαμβάνει την καθαριότητα και την απολύμανση των κτιριακών εγκαταστάσεων και των εν γένει χώρων του ... (...), του Κέντρου Ψυχικής Υγείας, της Σχολής και του ... καθ' όλο το 24ωρο και για όλες τις ημέρες του χρόνου, υπό τους παρακάτω όρους και προϋποθέσεις. 2. ... 3. Ο καθαρισμός των χώρων θα γίνεται καθημερινά περιλαμβανομένων των Κυριακών, αργιών και εξαιρετέων ημερών όλο το εικοσιτετράωρο, περιλαμβάνει δε όλα τα τμήματα και χώρους του Νοσοκομείου ... του Κέντρου Ψυχικής Υγείας, της Σχολής και του ... που κατά την κατάρτιση της σύμβασης λειτουργούν και χρησιμοποιούνται.... Άρθρο 18ο Κατανομή υπαλλήλων καθαριότητας Η κατανομή των υπαλλήλων καθαριότητας και η έναρξη των διαδικασιών στα Τμήματα και τις Κλινικές θα γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες του Νοσοκομείου, τη βαρύτητα του Τμήματος Κλινικής σε συνεννόηση της Προϊσταμένης της Κλινικής- Τμήματος με την Επιτροπή

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

Ελέγχου του Έργου, του/της Προϊσταμένου/ης της Επιστασίας του Νοσοκομείου και του Επόπτη του αναδόχου του έργου. ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ 78 ΑΤΟΜΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ: 14 ΑΝΤΡΕΣ και 64 ΓΥΝΑΙΚΕΣ Εκ των οποίων 61 εργαζόμενοι θα είναι 6ωρης απασχόλησης και 17 εργαζόμενοι θα είναι 5ωρης απασχόλησης σε εκ περιτροπής εργασία όλη την εβδομάδα για την κάλυψη των αναγκών των πινάκων που ακολουθούν.

Στο υπ' αριθ. πρωτ. 18043/13-8-2021 έγγραφο παροχής διευκρινίσεων του Νοσοκομείου, σε απάντηση υποβληθέντος ερωτήματος επί των ανωτέρω πινάκων, αναφέρονται μεταξύ άλλων τα κάτωθι: «Ερώτημα 5:.... Παρακαλούμε όπως επί των ανωτέρω μας διευκρινίσετε τα ακόλουθα: (α) Εκ των συνολικά οριζόμενων 59 ατόμων στην πρωινή βάρδια Δευτέρα έως Παρασκευή πόσα άτομα είναι 6ωρα και πόσα 5ωρα. (β) Εκ των συνολικά οριζόμενων 19 ατόμων στην πρωινή βάρδια Σαββατοκύριακα και Αργίες πόσα άτομα είναι 6ωρα και πόσα 5ωρα.... Απάντηση 5: Προς απάντηση των (α) και (β) υποερωτημάτων διευκρινίζεται ότι, η κατανομή των εργαζομένων 6ωρης και 5ωρης απασχόλησης στην πρωινή βάρδια Δευτέρα έως Παρασκευή και Σαββατοκύριακα και Αργίες θα γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες του Νοσοκομείου, τη βαρύτητα του Τμήματος –Κλινικής σε συνεννόηση της Προϊσταμένης Κλινικής-Τμήματος με την Επιτροπή Ελέγχου του Έργου, του/της Προϊσταμένου/ης της Επιστασίας του Νοσοκομείου και του Επόπτη του αναδόχου του έργου...».

Επίσης, στο υπ' αριθ. πρωτ. 18044/13-8-2021 έγγραφο παροχής διευκρινίσεων του Νοσοκομείου, σε απάντηση ομοίου ερωτήματος, αναφέρονται τα εξής: «...Ερώτημα 1: ... Προκειμένου για την ορθότητα των προσφορών, παρακαλώ όπως προσδιορίσετε το πλήθος των ατόμων ανά βάρδια καθημερινές Σαββατοκύριακα και αργίες... Απάντηση 1: ... Το πλήθος των ατόμων ανά βάρδια Καθημερινές, Σαββατοκύριακα και Αργίες προσδιορίζονται στους πίνακες...».

Στο με αρ. 18913/31.08.2021 έγγραφο της αναθέτουσας αρχής που αφορά στο Πρακτικό 24 της Συνεδρίασης του ΔΣ , αποφασίσθηκε κατά πλειοψηφία «Όσον αφορά τις τεχνικές προδιαγραφές της υπ'αριθ.... διακήρυξης να διευκρινιστούν τα παρακάτω: από το σύνολο των 19 ατόμων που θα απασχολούνται τις Κυριακές και τις αργίες, δεκαπέντε

(15) άτομα θα απασχολούνται σε δωρη βάση και τέσσερα (4) άτομα σε 5ωρη βάση, προκειμένου να διασφαλιστεί η εύρυθμη λειτουργία του Νοσοκομείου».

20. Επειδή στην αιτιολογική σκέψη 2 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ L 94, σ. 65), αναφέρονται τα εξής: «[...] οι ισχύοντες κανόνες για τις δημόσιες προμήθειες που εγκρίθηκαν δυνάμει [...] της οδηγίας [...] 2004/18/ΕΚ [...], θα πρέπει να αναθεωρηθούν και να εκσυγχρονιστούν, για να αυξηθεί η αποδοτικότητα των δημόσιων δαπανών, με τη διευκόλυνση ιδίως της συμμετοχής μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) στις δημόσιες προμήθειες.

21. Επειδή με την αιτιολογική σκέψη με αρ. 83 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ ορίζεται ότι : «Οι υπερβολικά αυστηρές απαιτήσεις όσον αφορά την οικονομική και χρηματοπιστωτική ικανότητα συχνά αποτελούν αδικαιολόγητο εμπόδιο στη συμμετοχή ΜΜΕ σε δημόσιες προμήθειες. Ενδεχόμενες τέτοιες απαιτήσεις θα πρέπει να είναι συναφείς και ανάλογες με το αντικείμενο της σύμβασης. Ειδικότερα, δεν θα πρέπει να επιτρέπεται στις αναθέτουσες αρχές να απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να έχουν έναν ελάχιστο κύκλο εργασιών ο οποίος θα είναι δυσανάλογος προς το αντικείμενο της σύμβασης· η σχετική απαίτηση δεν θα πρέπει κανονικά να υπερβαίνει κατ' ανώτατο όριο το διπλάσιο της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης. Ωστόσο, σε δεόντως δικαιολογημένες περιπτώσεις, θα πρέπει να μπορούν να εφαρμόζονται υψηλότερες απαιτήσεις. **Οι εν λόγω περιπτώσεις μπορεί να σχετίζονται με τους υψηλούς κινδύνους που συνεπάγεται η εκτέλεση της σύμβασης ή με το γεγονός ότι η έγκαιρη και ορθή εκτέλεσή της είναι κρίσιμης σημασίας**, παραδείγματος χάρη γιατί αποτελεί απαραίτητη προκαταρκτική προϋπόθεση για την εκτέλεση άλλων συμβάσεων. Σε αυτές τις δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να παραμένουν ελεύθερες να αποφασίσουν αυτόνομα αν είναι σκόπιμο και κατάλληλο να προβλεφθούν υψηλότερες ελάχιστες απαιτήσεις κύκλου εργασιών χωρίς διοικητική ή δικαστική εποπτεία. Όταν πρόκειται να εφαρμοστούν υψηλότερες ελάχιστες απαιτήσεις κύκλου εργασιών, οι αναθέτουσες αρχές παραμένουν ελεύθερες να ορίσουν το επίπεδο, εφόσον είναι συναφές και ανάλογο με το

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

αντικείμενο της σύμβασης. Όταν η αναθέτουσα αρχή αποφασίσει ότι η ελάχιστη απαίτηση κύκλου εργασιών θα πρέπει να ορισθεί σε επίπεδο άνω του διπλασίου της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, οι βασικοί λόγοι της επιλογής της αναθέτουσας αρχής θα πρέπει να αναφέρονται στη χωριστή έκθεση ή τα έγγραφα της προμήθειας. Οι αναθέτουσες αρχές θα πρέπει να μπορούν επίσης να ζητήσουν πληροφορίες σχετικά με την αναλογία, φερ' ειπείν, ενεργητικού και παθητικού στους ετήσιους λογαριασμούς. Η θετική αναλογία από την οποία προκύπτουν επίπεδα ενεργητικού υψηλότερα από του παθητικού θα μπορούσε να παράσχει πρόσθετα αποδεικτικά στοιχεία για την οικονομική επάρκεια του οικονομικού φορέα».

22. Επειδή, κατά τη διαδικασία προσδιορισμού των κριτηρίων επιλογής των υποψηφίων πρέπει να τηρούνται οι βασικές αρχές που απορρέουν από το ενωσιακό δίκαιο, ιδίως της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης και της αποφυγής κάθε είδους άμεσων ή έμμεσων διακρίσεων. Ο καθορισμός των ικανοτήτων αυτών αποβλέπει στο να διαπιστώσει η αναθέτουσα αρχή, εάν ο εκάστοτε συμμετέχων στη διαγωνιστική διαδικασία, οικονομικός φορέας, διαθέτει κατά τεκμήριο την ικανότητα να ανταποκριθεί στην εκτέλεση της σύμβασης και συνίσταται στο να θεσπιστούν εύλογες προϋποθέσεις συμμετοχής αυτών. Υπό αυτήν την έννοια, η έκταση των πληροφοριών που αναφέρονται στις πιο πάνω διατάξεις, καθώς και το ελάχιστο επίπεδο ικανοτήτων που απαιτείται για τη συγκεκριμένη σύμβαση, πρέπει να τελούν σε σύνδεση και αναλογία προς το αντικείμενο της. Εν προκειμένω, για να διαπιστωθεί εάν τα κριτήρια περί οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας και περί τεχνικών και επαγγελματικών ικανοτήτων, είναι ανάλογα προς το αντικείμενο της σύμβασης, θα πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση αξιολόγηση με γνώμονα την έκταση, τις απαιτήσεις της προς ανάθεση σύμβασης, καθώς και τον προϋπολογισμό της (πρβλ. κατευθυντήρια Οδηγία 13- απόφαση 303/2015 της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων), χωρίς να περιορίζεται αδικαιολόγητα ο ανταγωνισμός και ειδικά η πρόσβαση των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων στις δημόσιες Συμβάσεις. Εξάλλου, όπως περιγράφεται και στον «*Ευρωπαϊκό Κώδικα βέλτιστων πρακτικών που διευκολύνει την πρόσβαση των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις*» και ειδικότερα στο πεδίο 4.1 αυτού με τίτλο «*Διατήρηση της*

αναλογικότητας των κριτηρίων επιλογής» διευκρινίζεται ότι «...Όλα τα κριτήρια επιλογής πρέπει να είναι σαφή και αναλογικά προς τη συγκεκριμένη σύμβαση και να μην εισάγουν διακρίσεις. ....».

23. Επειδή, κατά την επιλογή σε επίπεδο κατάρτισης διακήρυξης των τεχνικών και επαγγελματικών ικανοτήτων, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να προτιμά κριτήρια επιλογής που της επιτρέπουν να καθορίσει κατά πόσον ένας προσφέρων έχει την απαιτούμενη ικανότητα για τη συγκεκριμένη σύμβαση παρά τις γενικές ικανότητες των προσφερόντων (βλ. ειδικά την παρ. 4.1 του «Ευρωπαϊκού Κώδικα βέλτιστων πρακτικών που διευκολύνει την πρόσβαση των ΜΜΕ στις δημόσιες συμβάσεις» καθώς και την Κατευθυντήρια Οδηγία 13 της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ με θέμα «Κριτήρια ποιοτικής επιλογής δημοσίων συμβάσεων και έλεγχος καταλληλότητας»).

24. Επειδή τα ελάχιστα επίπεδα των ικανοτήτων που απαιτούνται για μια συγκεκριμένη σύμβαση πρέπει να σχετίζονται με το αντικείμενο της σύμβασης και να είναι ανάλογα προς αυτό. Επομένως, τα στοιχεία που απαιτούνται όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια πρέπει, αφενός, να είναι κατάλληλα για την αξιολόγηση της επάρκειας αυτής του οικονομικού φορέα και, αφετέρου, να είναι προσαρμοσμένα στη σημασία της οικείας σύμβασης, υπό την έννοια ότι πρέπει να αποτελούν μια αντικειμενική ένδειξη ως προς την ύπαρξη επαρκούς οικονομικής και χρηματοοικονομικής βάσης για την καλή εκτέλεση της σύμβασης, **χωρίς όμως να ζητούνται στοιχεία πέραν των ευλόγως αναγκαίων για τον σκοπό αυτό** (βλ., C-76/16, ECLI:EU:C:2017:549 Ingsteel spol. s r. o., Metrostav a.s σκ.33 συναφώς, απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2012, Édukönizig και Hochtief Construction, C-218/11, EU:C:2012:643, σκέψη 29).

25. Επειδή εν προκειμένω, κατ' εφαρμογή της αρχής της αναλογικότητας κατ' αρ. 25 παρ. 1 Συντ., θα πρέπει να επιλέγεται το μείγμα εκείνο μέτρων, το οποίο είναι εξίσου κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, πλην όμως το ίδιο προκαλεί την ελάχιστη δυνατή αντίρροπη βλάβη. Περαιτέρω, η αρχή της αναλογικότητας, αποτελεί γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου, σύμφωνα με την οποία, κάθε επιλεγόμενο μέτρο πρέπει να είναι συγχρόνως αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού. (ΔΕΕ, Απόφαση της 22.10.2015, Υπόθεση C-425/14,

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

Impresa Edilux Srl, σκέψη 29, ΔΕΕ, Απόφαση της 16.12.2008, Υπόθεση C213/07, Μηχανική Α.Ε, σκέψη 49, ΔΕΕ, Απόφαση της 23.12.2009, Υπόθεση C-376/08, Serrantoni και Consorzio stabile edili, σκέψη 33, ΔΕΕ, Απόφαση της 19.05.2009, Υπόθεση C-538/07, Assitur, σκέψεις 21 και 23, ΔΕΕ, Απόφαση της 14.12.2004, Υπόθεση C-210/03, Swedish Match, σκέψη 47, ΔΕΕ Απόφαση της 11.07.2002, Υπόθεση C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, σκέψη 59 κλπ).

26. Επειδή, κατά πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικράτειας, οι πράξεις διακριτικής ευχέρειας υπάγονται στην κατηγορία των φύσει αιτιολογητέων πράξεων, δηλαδή εκείνων των οποίων ο έλεγχος είναι αδύνατος ή ατελής χωρίς την αναφορά των λόγων που τις στήριξαν (Π. Δαγτόγλου, *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2004, αρ. περ. 642 Β). Επειδή ο προσδιορισμός των ακραίων ορίων της διακριτικής ευχέρειας καθορίζεται: α) από το λογικό, κατά την κοινή πείρα και αντίληψη, περιεχόμενο της αόριστης αξιολογικής έννοιας σε συνδυασμό με την ουσιαστική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης περίπτωσης σε συνδυασμό προς τον επιδιωκόμενο από τον κανόνα αυτό σκοπό δημοσίου συμφέροντος, β) από την ισότητα κατά την άσκηση της διακριτικής ευχέρειας, δηλαδή, την ίση κρίση ομοειδών νομικών και πραγματικών καταστάσεων γ) από την αρχή της χρηστής διοίκησης και δ) από την αρχή της αναλογικότητας ή της αναλογίας, σύμφωνα με την οποία το επαχθές μέτρο που επιβάλλεται στον διοικούμενο με τη διοικητική πράξη πρέπει να είναι αναγκαίο, πρόσφορο και ανάλογο προς το εξυπηρετούμενο δημόσιο συμφέρον ή ιδιωτικό προστατευόμενο συμφέρον στο πλαίσιο του σκοπού που επιδιώκει ο νόμος (βλ. Ε. ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟ, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, Τόμ. 2, 13η έκδ., 2010, ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, αριθμ. 514).

27. Επειδή λόγοι με τους οποίους ο προτιθέμενος να μετάσχει στο διαγωνισμό επιχειρεί, υπό την μορφή της κατά τρόπο γενικό αμφισβητήσεως της νομιμότητας συγκεκριμένων όρων της διακηρύξεως, να προσδιορίσει, κατά τις δικές του δυνατότητες, τα προς προμήθεια είδη και να καθορίσει, με βάση δικές του εκτιμήσεις, τα κριτήρια για την ανάδειξη του αναδόχου, είναι απορριπτέοι ως απαράδεκτοι (βλ. ΕΑ ΣτΕ 307/2007). Κατ' αναλογία, το

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

όμοιο ισχύει και για τις συμβάσεις ανάθεσης υπηρεσιών αναφορικά με τον προσδιορισμό των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής.

28. Επειδή στη βάση των εκατέρωθεν προβαλλόμενων ισχυρισμών ερμηνευόμενων σύμφωνα με το οικείο νομικό πλαίσιο που διέπει την επίμαχη διαδικασία στο οποίο ρητά παραπέμπει η διακήρυξη, αναφορικά με τον 1^ο λόγο της προσφυγής, λεκτέα είναι τα κάτωθι:

Καταρχήν, τα στοιχεία που απαιτούνται όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια οφείλουν, σύμφωνα με το άρθρο 75 του ν. 4412/2016, αφενός, να είναι κατάλληλα για την αξιολόγηση της επάρκειας του οικονομικού φορέα και, αφετέρου, να είναι προσαρμοσμένα στη σημασία της οικείας σύμβασης, υπό την έννοια ότι πρέπει να αποτελούν μια αντικειμενική ένδειξη ως προς την ύπαρξη επαρκούς οικονομικής και χρηματοοικονομικής βάσης για την καλή εκτέλεση της σύμβασης, χωρίς όμως να ζητούνται στοιχεία πέραν των ευλόγως αναγκαίων για τον σκοπό αυτό (βλ. σκ. 20-24 της παρούσας). Τούτο, σημαίνει ότι η αναθέτουσα αρχή δεν έχει απεριορίστη ελευθερία ως προς τη θέσπιση των κριτηρίων της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας, λαμβανομένου υπόψη ότι, ως προαναφέρθηκε δεν πρέπει να ζητούνται στοιχεία πέραν των ευλόγως αναγκαίων για τον σκοπό αυτό, που ευθέως αντίκειται στο άρθρο 18 του ν.4412/2016 και ιδία στην αρχή της αναλογικότητας (βλ. σκ. 26 της παρούσας).

Εν προκειμένω, στον επίμαχο όρο της διακήρυξης ορίζονται επιπροσθέτως τα εξής: *«Όσον αφορά την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια για την παρούσα διαδικασία σύναψης σύμβασης, οι οικονομικοί φορείς απαιτείται: (α) να διαθέτουν "ειδικό" ετήσιο κύκλο εργασιών (Ο "ειδικός" κύκλος εργασιών αναφέρεται στον τομέα δραστηριοτήτων που καλύπτεται από τη σύμβαση) για τις τρεις (3) τελευταίες οικονομικές χρήσεις προ της διενέργειας του διαγωνισμού, τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. (β) να μην εμφανίζουν ζημίες κατά τα τρία τελευταία έτη ήτοι θα πρέπει τα αποτελέσματα χρήσης μετά από φόρους να είναι θετικά ... (γ) να διαθέτουν ασφαλιστική κάλυψη έναντι επαγγελματικών*

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

κινδύνων το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. (δ) να διαθέτουν πιστοληπτική ικανότητα προκύπτουσα από σχετική βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης χωρίς το Φ.Π.Α. ...». Συνεπώς, ως προς το κριτήριο οικονομικής και χρηματοοικονομικής ικανότητας ο εκάστοτε προσφέρων προκειμένου να υποβάλλει παραδεκτή προσφορά, πέραν της επίμαχης ειδικότερης απαίτησης, απαιτείται, να διαθέτει "ειδικό" ετήσιο κύκλο εργασιών τάξεως του 100% της υπό εκτέλεση συμβάσης, επαρκή ασφαλιστική κάλυψη, ώστε να μην κινδυνεύει η οικονομική σταθερότητα της επιχείρησης σε περίπτωση επέλευσης επαγγελματικού κινδύνου, πιστοληπτική ικανότητα, όπως αυτή προκύπτει από βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, με βάση τα όρια που έχουν τεθεί στη διακήρυξη και να εμφανίζει θετικά αποτελέσματα κατά τις τρεις τελευταίες χρήσεις.

Ειδικότερα, από τον επίμαχο προβαλλόμενο όρο περί κάλυψης χρηματοοικονομικών αναλογιών (δεικτών), ως εξής -Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις > 0,15, ως βασίμως ισχυρίζεται ο προσφεύγων, δεν καταδεικνύεται η αναγκαιότητα για τον επιπλέον προσδιορισμό της ρευστότητας του συμμετέχοντος οικονομικού φορέα, πολλώ δε μάλλον η αναλογικότητα, καθώς πρόκειται για παροχή **συνήθων υπηρεσιών καθαριότητας** προς την εν θέματι νοσηλευτική δομή και τις έτερες περιλαμβανόμενες στην επίμαχη σύμβαση δομές, απορριπτόμενων των οικείων ισχυρισμών της αναθέτουσας αρχής αλλά και των παρεμβαινόντων, των τελευταίων ως προβαλλόμενων και εκ συμφέροντος τρίτου, εντός περιορισμένου χρονικού διαστήματος (1 έτος), κατά το οποίο δεν προκύπτει, πολλώ δε μάλλον δεν αποδεικνύεται, ότι δεν μπορεί να εξασφαλισθεί η ομαλή υλοποίηση της επίμαχης σύμβασης από την πλήρωση των λοιπών ΣΩΡΕΥΤΙΚΑ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΩΝ ως άνω έτερων απαιτήσεων περί οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας. Επακολούθως, κατά παράβαση της αρχής της αναλογικότητας, σύμφωνα με την οποία, κάθε επιλεγόμενο μέτρο πρέπει να είναι συγχρόνως αναγκαίο και πρόσφορο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, ο επίμαχος όρος αποκλείει από το

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

διαγωνισμό, χωρίς διακρίσεις, κάθε ενδιαφερόμενη επιχείρηση, εφόσον τυγχάνει να εμφανίζει κατά το κλείσιμο της χρήσης χρηματοοικονομική αναλογία (δείκτη) «Διαθέσιμα / Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις < 0,15», χωρίς καμία περαιτέρω αξιολόγηση της οικονομικής της επάρκειας, αφού δεν εξετάζεται εάν, ενόψει του οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης, σε συσχέτιση με τον κύκλο εργασιών της επιχείρησης, την πιστοληπτική της ικανότητα, την επιτυχή εκτέλεση ομοειδών συμβάσεων ή άλλα συναφή κριτήρια, ο περιορισμός αυτός παρίσταται πράγματι εύλογος και αναγκαίος. Ουδόλως, αποκρούεται δε ο ισχυρισμός του προσφεύγοντος ότι *«Με τον τρόπο αυτό, όμως, αποκλείονται οικονομικά υγιείς και κερδοφόρες εταιρίες, με πολλαπλάσιο κύκλο εργασιών σε σχέση με το οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης, οι οποίες αποδεδειγμένα εκτελούν με επιτυχία ανάλογα ή και μεγαλύτερα έργα, και επομένως διαθέτουν την τεχνική, οργανωτική και οικονομική επάρκεια να υλοποιήσουν με επιτυχία και την προκείμενη σύμβαση»*. Επιπλέον, η αναθέτουσα αρχή δεν τεκμηριώνει νομίμως τον λόγο για τον οποίο κρίθηκε απαραίτητο να τεθούν αυστηρότερα κριτήρια οικονομικής και χρηματοπιστωτικής ικανότητας των συμμετεχουσών εταιριών, προκειμένου να διασφαλιστεί στο ακέραιο η επιτυχής ευόδωση της σύμβασης, προεχόντως διότι η αναθέτουσα αρχή δεν αναφέρεται σε σχετικά συγκεκριμένα στοιχεία προκειμένου να τεκμηριώσει την ανάγκη επιβολής της οικείας απαίτησης, ήτοι καθυστερήσεις σε παρελθούσες συμβάσεις κατά την ικανοποίηση των σχετικών απαιτήσεων, ως προς την μη έγκαιρη πληρωμή των εργαζομένων και ασφαλιστικών τους εισφορών, που εφόσον υφίσταντο θα είχε στη διάθεση της και κατά τα διδάγματα της κοινής λογικής θα προσκόμιζε, έστω θα επικαλείτο, ίδια εάν ληφθεί υπόψη ο ισχυρισμός της αναθέτουσας αρχής ότι **συνήθως**, ο εκάστοτε ανάδοχος καλείται στην πράξη να πληρώσει τους εργαζόμενους του και τις ασφαλιστικές εισφορές τους πριν εξοφληθεί από το Νοσοκομείο βάση του άρθρου 5.1 της Διακήρυξης. Αλυσιτελώς, δε προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι δεν προσβάλλεται το ύψος του δείκτη, αλλά στην ολότητα του και τούτο διότι ίδια οι έτεροι σωρευτικά απαιτούμενοι όροι (ασφαλιστική κάλυψη έναντι επαγγελματικών κινδύνων το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης, χωρίς τον Φ.Π.Α. και πιστοληπτική

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

ικανότητα προκύπτουσα από σχετική βεβαίωση πιστωτικού ιδρύματος, το όριο της οποίας να ανέρχεται σε ποσοστό τουλάχιστον ίσο με το 100% της εκτιμώμενης αξίας της σύμβασης χωρίς το Φ.Π.Α που εκδίδεται για έκαστη σύμβαση), διασφαλίζουν την ομαλή εκτέλεση τη σύμβασης, κατά την συνήθη πορεία των πράγματων, χωρίς να αποδεικνύεται ως αναλυτικά εκτέθηκε, ότι συντρέχει ειδικός λόγος επιβολής της **επιπλέον** επίμαχης απαίτησης. Επομένως, δεν προκύπτει από το περιεχόμενο της διακήρυξης κάποια ρητή και αδιαμφισβήτητη σύνδεση της απαίτησης για το συγκεκριμένο δείκτη προς τις ανάγκες ομαλής εκτέλεσης της ζητούμενης υπηρεσίας αθροιστικά με τις έτερες ζητούμενες. Συνεπώς, σε συνέχεια των ανωτέρω, ο επίμαχος όρος του άρθρου 2.2.5 πάσχει ακυρότητας, ως βασίμως ισχυρίζεται ο προσφεύγων απορριπτόμενων των οικείων ισχυρισμών της αναθέτουσας αρχής και των παρεμβαινόντων περί του ότι η εν λόγω απαίτηση είναι πλήρως εναρμονισμένη με το άρθρο 75 Κριτήρια Επιλογής (άρθρο 58 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) του ν. 4412/2016, πάρα ταύτα θα πρέπει να σημειωθεί ότι καθίσταται κατανοητή η ανάγκη της αναθέτουσας αρχής να διασφαλίσει την ομαλή εκτέλεση της σύμβασης, πλην όμως δεν αιτιολόγησε νομίμως την οικεία επιλογή της και την αναλογικότητα της συνδυαστικά με τις έτερες απαιτήσεις του άρ. 2.2.5, ώστε να τεκμηριώσει ότι παρίσταται αναγκαία.

29. Επειδή, με τον 2^ο λόγο της προσφυγής ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι η προσβαλλόμενη διακήρυξη βρίθει ασαφειών ως προς την κατανομή του προσωπικού καθαριότητας (5ωρης και 6ωρης απασχόλησης) κατά τις Κυριακές και αργίες και το αντίστοιχο πρόγραμμα απασχόλησής του, μολονότι τα στοιχεία αυτά είναι απολύτως αναγκαία, όχι μόνον για τον προσδιορισμό των τεχνικής φύσεως υποχρεώσεων του αναδόχου, αλλά και για την εκτίμηση του ελαχίστου νομίμου εργοδοτικού κόστους εκτέλεσης της σύμβασης, δοθέντος ότι αυτό διαφοροποιείται ουσιωδώς, ανάλογα και με τον αριθμό (κατανομή) των εργαζομένων που πρόκειται να απασχοληθούν με ωράριο 5ωρης και 6ωρης απασχόλησης.

Ο α και β παρεμβαίνων ισχυρίζονται ότι σε κάθε περίπτωση, αναμένουν τυχόν διευκρινίσεις της αναθέτουσας αρχής ως προς το συγκεκριμένο ζήτημα, ο δε β παρεμβαίνων συγκεκριμένα έθεσε σχετικό

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

διευκρινιστικό ερώτημα στις 19.08.2021, μετά την κατάθεση της προσφυγής (16.08.2021). Ο γ παρεμβαίνων, ισχυρίζεται ότι η κατανομή θα γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες του Νοσοκομείου, τη βαρύτητα του Τμήματος – Κλινικής σε συνεννόηση της Προϊσταμένης Κλινικής-Τμήματος με την Επιτροπή Ελέγχου του Έργου, του/της Προϊσταμένου/ης της Επιστασίας του Νοσοκομείου και του Επόπτη του αναδόχου του έργου.

Η αναθέτουσα αρχή με τις οικείες απόψεις της ισχυρίζεται ότι «Οι 78 εργαζόμενοι εκ των οποίων 61 εργαζόμενοι 6ωρης απασχόλησης (30 ώρες εργασίας/εβδομάδα) και 17 εργαζόμενοι 5ωρης απασχόλησης (25 ώρες εργασίας/εβδομάδα) θα απασχολούνται έκαστος σε πενθήμερη εβδομαδιαία απασχόληση σε κυκλικό ωράριο προκειμένου να καλυφθούν οι βάρδιες των πινάκων. Το πλήθος των ατόμων ανά βάρδια Καθημερινές, Σαββατοκύριακα και Αργίες προσδιορίζονται στους πίνακες, που εμπεριέχονται στην διακήρυξη. Η κατανομή των εργαζομένων 6ωρης και 5ωρης απασχόλησης στην πρωινή βάρδια Δευτέρα έως Παρασκευή και Σαββατοκύριακα και Αργίες θα γίνεται σύμφωνα με τις ανάγκες του Νοσοκομείου, τη βαρύτητα του Τμήματος – Κλινικής σε συνεννόηση της Προϊσταμένης Κλινικής-Τμήματος με την Επιτροπή Ελέγχου του Έργου, του/της Προϊσταμένου/ης της Επιστασίας του Νοσοκομείου και του Επόπτη του αναδόχου του έργου. Οι διευκρινήσεις οι οποίες δόθηκαν από την αναθέτουσα αρχή προς τους φορείς κρίθηκαν επαρκείς από όλους τους αποδέκτες, πλην της προσφεύγουσας. Το γεγονός πως από την αναθέτουσα αρχή δόθηκαν ακριβώς οι ίδιες εξηγήσεις και διευκρινήσεις καθιστά αβάσιμο τον ισχυρισμό της, μάλιστα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη το γεγονός πως από τους λοιπούς φορείς που μας απέστειλαν διευκρινιστικά ερωτήματα, όχι μόνο κανένας άλλος δεν κατέθεσε προσφυγή, αλλά μάλιστα κατέθεσαν παρέμβαση με την οποία ζητούν την απόρριψη της προσφυγής. Μάλιστα, δεδομένου πως η αναθέτουσα αρχή αποτελεί Γενικό Νοσοκομείο, σημαίνει πως το πρόγραμμα των εργαζομένων σε αυτή είναι ευμετάβλητο και καθορίζεται ανάλογα από τις περιστάσεις που επικρατούν (όπως πλήθος ασθενών, εποχή, μέτρα πανδημίας κ.α).. ..Παρόλα αυτά, η αναθέτουσα αρχή στην προσπάθεια της να διευκολύνει ακόμα περισσότερο την διαδικασία, με απόφαση που έλαβε το ΔΣ αυτής στις 30.8.2021, και η οποία απόφαση θα κοινοποιηθεί σε όλους τους ενδιαφερόμενους, διευκρινίζει

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

πως από το σύνολο των 19 ατόμων που θα απασχολούνται τις Κυριακές και τις αργίες, οι 15 θα απασχολούνται σε 6ωρη βάση και οι 4 σε 5ωρη. Επομένως, κατά τους ισχυρισμούς της ο δεύτερος λόγος της προσφυγής κρίνεται πλέον άνευ αντικειμένου, καθώς η αναθέτουσα αρχή έχει προχωρήσει στην παροχή όλων των απαραίτητων διευκρινήσεων με απόφαση του ΔΣ.

Με το από 06.09.2021 Υπόμνημα του ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι «αν και διευκρινίστηκε ο τρόπος κατανομής των εργαζομένων που θα απασχολούνται κατά τις Κυριακές και τις αργίες σε 6ωρη και σε 5ωρη βάση, εντούτοις ουδεμία αναφορά γίνεται με τις απόψεις του Νοσοκομείου, αλλά και δεν παρέχεται, έστω και συνοπτικά, καμία απολύτως πληροφορία για την κατανομή του προσωπικού καθαριότητας που πρέπει να απασχοληθεί στο ωράριο 17.00-23.00, κατά το μέρος που, όπως υποστηρίξαμε και με την προσφυγή μας, η μία (1) ώρα από 22.00-23.00, αφορά νυχτερινή βάρδια, για την οποία υπολογίζεται προσαύξηση της τάξεως του 25%».

30. Επειδή, έχει κριθεί ότι « (ενν. από τους όρους της διακήρυξης) φαίνεται ότι επαφίεται στους διαγωνιζόμενους να διαμορφώσουν, σύμφωνα με τους δικούς τους υπολογισμούς, ένα πρόγραμμα φύλαξης και να κοστολογήσουν, βάσει αυτού, την τιμή ανά εργατοώρα που θα προσφέρουν με την οικονομική τους προσφορά.... Με τον τρόπο, όμως, αυτό, οι υποβαλλόμενες, βάσει μιας τέτοιας διακηρύξεως, οικονομικές προσφορές φαίνεται να μην είναι συγκρίσιμες μεταξύ τους, διότι δεν εξάγονται με βάση κοινούς υπολογισμούς για κρίσιμα μεγέθη, όπως είναι οι απαιτούμενες ώρες απασχόλησης και η διάρκεια της σύμβασης. Και τούτο, μάλιστα, σε έναν διαγωνισμό που διενεργείται με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή και όχι την πλέον συμφέρουσα προσφορά κατόπιν αξιολόγησης της προτεινόμενου σχεδίου φύλαξης. Πιθανολογείται, συνεπώς, σοβαρώς, ενόψει των ανωτέρω, ότι η πληττόμενη διακήρυξη είναι ασαφής, ... διότι δεν επιτρέπει την με ασφαλή τρόπο διαμόρφωση οικονομικής προσφοράς, όπως βασίμως προβάλλεται με την υπό κρίση αίτηση (πρβλ. ΕΑ 123/2015 247/2005, 960/2007, ΣΤΕ 4100/2010).

31. Επειδή, στη βάση των εκατέρωθεν προβαλλόμενων ισχυρισμών και των στοιχείων του φακέλου, και ο 2^{ος} λόγος της προσφυγής γίνεται δεκτός ως βάσιμος και τούτο διότι, όπως βασίμως ισχυρίζεται ο προσφεύγων, ακόμη και μετά τα επαναλαμβανόμενα ερωτήματα και παρασχεθείσες διευκρινήσεις αλλά ακόμη και μετά την κατάθεση της προσφυγής, η κατανομή των εργαζομένων που θα απασχολούνται καθημερινά κατά το απογευματινό ωράριο μεταξύ 17.00 – 23.00, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και νυχτερινή βάρδια, καθώς συναρτάται προς το εργοδοτικό (ιδίως) κόστος αποτελεί κρίσιμο εν προκειμένω μέγεθος, το οποίο δεν προσδιορίσθηκε. Ειδικότερα, στην προκείμενη περίπτωση, ενώ καθορίστηκε με τις από 30-8-2021 έγγραφες απόψεις του Νοσοκομείου και την επακόλουθη απόφαση του ΔΣ που ενσωματώνεται στους όρους της διακήρυξης, ο τρόπος κατανομής των 19 εργαζομένων 5ωρης και 6ωρης απασχόλησης κατά το πρωινό ωράριο των Κυριακών και αργιών, εντούτοις δεν γίνεται αναφορά στον αριθμό των ατόμων που απαιτείται να απασχοληθούν ειδικώς στο ωράριο 17.00-23.00, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και νυχτερινή βάρδια, κατά τρόπο ώστε να μην είναι δυνατό να προσδιοριστούν από τους υποψηφίους αναδόχους, με βάση κοινούς υπολογισμούς, τα πιο πάνω στοιχεία κόστους, προκειμένου να διαμορφώσουν αντικειμενικά άρτιες και συγκρίσιμες μεταξύ τους προσφορές. Ούτε παρίσταται σύννομο, κατά τα παράβαση του άρθρου 53 ν. 4412.2016, που απαιτεί σαφήνεια των όρων της διακήρυξης, να επαφίεται εν προκειμένω, στους συμμετέχοντες, ο οικείος καθορισμός, σε συνέχεια των αναγραφέντων στην προηγούμενη σκέψη. Επομένως, υφίσταται κίνδυνος άνισης μεταχείρισης των προσφορών των υποψηφίων αναδόχων εφόσον δεν προσδιορίζεται το ακριβές πρόγραμμα εργασίας βάσει του αριθμού των εργαζομένων (15:00-21:00 ή 13.00-19.00 ή 17.00-23.00). Συνεπώς, κρίνονται απορριπτέοι οι ισχυρισμοί της αναθέτουσας αρχής, και των παρεμβαινόντων, ο ίδιος δε ο γ παρεμβαίνων που υπερθεμάτισε υπέρ της νομιμότητας του επίμαχου όρου, σύμφωνα με τον ηλεκτρονικό τόπο διενέργειας του διαγωνισμού κατέθεσε στις **19.10.2021**, διευκρινιστικό ερώτημα ως εξής «1) Για το σωστό υπολογισμό της οικονομικής προσφοράς παρακαλούμε όπως μας προσδιορίσετε ακριβώς πόσα άτομα : α) θα εργάζονται από Δευτέρα έως Παρασκευή το Απόγευμα στο ωράριο 17.00-

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

23.00 (Καθώς η ώρα από 22:00 έως 23:00 λογίζεται ως νυχτερινή ώρα εργασίας) β) θα εργάζονται Σαββατοκύριακα και Αργίες το Απόγευμα στο ωράριο 17.00-23.00 (Καθώς η ώρα από 22:00 έως 23:00 λογίζεται ως νυχτερινή ώρα εργασίας) γ) από τα 19 της πρωινής βάρδιας του Σαββατοκύριακου και των Αργιών πόσα άτομα είναι 5ωρης απασχόλησης και πόσα είναι 6ωρης απασχόλησης. 2) Με βάση αυτά που αναφέρετε στις διευκρινίσεις που έχετε ήδη δώσει προκύπτει ότι : $61 \text{ εργαζόμενοι} \times 30 \text{ ώρες απασχόλησης} / \text{εβδομάδα} = 1.830$ $17 \text{ εργαζόμενοι} \times 25 \text{ ώρες απασχόλησης} / \text{εβδομάδα} = 425$ Άρα έχουμε συνολικές ώρες εβδομάδας 2.255 Παρακαλούμε όπως διευκρινίσετε πόσες ώρες από τις συνολικές των 2.255 ωρών είναι οι ώρες των Κυριακών και πόσες είναι οι συνολικές ώρες νύχτας όλης της εβδομάδας».

32.Επειδή, σε περίπτωση ακύρωσης μίας ή περισσότερων διατάξεων της διακήρυξης που ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις παραδεκτού των προσφορών και ίδια προϋποθέσεων συμμετοχής, όπως στην υπό κρίση Διακήρυξη, πρέπει να ακυρωθεί η Διακήρυξη στο σύνολό της (βλ. ΣΤΕ 1135/2010, ΕΑ ΣΤΕ 1089/2009, ΣΤΕ 2951-52/2004, ΔΕΕ Απόφαση της 4.12.2003, Υπόθεση C-448/2001, ENV AG Wienstrom GmbH κλπ., σκέψεις 92-95).

33. Επειδή γίνεται δεκτή η Εισήγηση

34. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω η υπό εξέταση προδικαστική προσφυγή πρέπει να γίνει δεκτή και να απορριφθούν οι παρεμβάσεις.

35. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, το παράβολο που κατέθεσε ο προσφεύγων πρέπει να επιστραφεί (άρθρο 363 Ν.4412/2016).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται την προσφυγή.

Αριθμός απόφασης: Σ 116/2022

Απορρίπτει τις παρεμβάσεις

Ακυρώνει την προσβαλλόμενη κατά το σκεπτικό.

Διατάσσει την επιστροφή του παραβόλου.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 17 Ιανουαρίου 2022 και εκδόθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2022 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η Πρόεδρος

Αικατερίνη Ζερβού

Ο Γραμματέας

Σάββας Μακρίδης

**α/α
Αναστασία Ρουmeliώτη**